การกำหนดนโยบายภายในองค์กร
เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องกำหนดและดำเนินการตามนโยบายและระเบียบวิธีการที่เป็นลายลักษณ์อักษร ดังนี้

1) กำหนดและดำเนินการตามนโยบายและระเบียบวิธีการที่เป็นลายลักษณ์อักษรสำหรับการประเมินและบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายภายในองค์กรของผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม เพื่อบรรเทาความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายภายใน องค์กรผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม

2) กำหนดนโยบายและระเบียบวิธีการที่เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ที่แสดงถึงการรับเอา มาตรการด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย มาเป็นนโยบายหลักขององค์กรและมีความสำคัญเท่าๆกับนโยบายหลักในการดำเนินธุรกิจ

1. นโยบายและระเบียบวิธีการที่เป็นลายลักษณ์อักษรสำหรับการประเมินและบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายภายในองค์กรของผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม

1.1 การกำหนดนโยบายและระเบียบวิธีการสำหรับการประเมินและบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายภายในองค์กรของผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

(1) เป็นนโยบายและระเบียบวิธีการที่ผ่านการเห็นชอบและอนุมัติจากคณะกรรมการหรือผู้บริหารที่มีอำนาจระดับสูงสุดของผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม

(2) เป็นนโยบายและระเบียบวิธีการที่มีความสำคัญในระดับสูงสุด ซึ่งเป็นเป้าหมายและต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

1.2 การจัดทำนโยบายและระเบียบวิธีการสำหรับการประเมินและบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายภายในองค์กร ต้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(1) จัดทำเอกสารการประเมินและบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายภายในผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม

(2) ดำเนินการประเมินและบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายอย่างสม่ำเสมอ โดยอย่างน้อยต้องพิจารณาหลักการ ดังต่อไปนี้

(ก) ผลการประเมินและบริหารความเสี่ยงตามรายงานการประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายระดับชาติ ซึ่งสำนักงาน ปปง. เป็นผู้จัดทำและเผยแพร่ให้กับผู้มีหน้ามีหน้าที่รายงาน

(ข) ประเมินและบริหารความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจทั้งหมดของผู้มีหน้าที่รายงาน โดยพิจารณาจากปัจจัยความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย เช่น ปัจจัยความเสี่ยงเกี่ยวกับลูกค้า พื้นที่หรือประเทศ ผลิตภัณฑ์ บริการ ลักษณะการทำธุรกรรม และช่องทางการให้บริการ

(3) กำหนดมาตรการและวิธีการในการบรรเทาความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

(4) ปรับปรุงข้อมูลที่ใช้ในการประเมินและบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายภายในองค์กรของผู้มีหน้าที่รายงาน ให้เป็นข้อมูลที่เป็นปัจจุบันที่สุด เพื่อให้ผลการประเมินและบริหารความเสี่ยงมีความถูกต้องและครบถ้วน

(5) กำหนดให้มีกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อส่งข้อมูลการประเมินและบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายให้แก่สำนักงาน (กรณีที่ สำนักงาน ปปง. ได้มีการร้องขอ)

<u>หมายเหตุ</u>

การกำหนดนโยบายข้างต้นให้รวมถึงการการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่ทำธุรกรรมเป็นครั้งคราวด้วย (ขยายความ)

2. นโยบายและระเบียบวิธีการเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

2.1 นโยบายและระเบียบวิธีการเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดังกล่าวต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(1) เป็นนโยบายและระเบียบวิธีการที่ผ่านการเห็นชอบและอนุมัติจากคณะกรรมการหรือผู้บริหารที่มีอำนาจระดับสูงสุดของผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม

(2) เป็นนโยบายและระเบียบวิธีการที่มีความสำคัญในระดับสูงสุด ซึ่งเป็นเป้าหมายและต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

(3) เป็นนโยบายและระเบียบวิธีการที่กำหนดให้ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องจัดทำแนวปฏิบัติ หรือวิธีปฏิบัติ หรือคู่มือปฏิบัติ เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติให้บรรลุผลตามนโยบายและระเบียบวิธีการดังกล่าวได้

(4) โดยการกำหนดนโยบายและระเบียบวิธีการควรให้มีความสอดคล้องกับผลการประเมินและบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายภายในองค์กรของผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ตามข้อ 1. ด้วย

2.2 การกำหนดนโยบายข้างต้น ประกอบด้วยนโยบายหลัก และนโยบายลำดับรอง โดยความแตกต่างของนโยบายทั้งสองลำดับ ได้แก่

นโยบายหลัก ต้องเป็นนโยบายที่ออกโดยคณะผู้บริหารสูงสุดขององค์กร ที่มีอำนาจกำหนดทิศทางในการบริหารองค์กรของผู้รายงาน และมีความสำคัญเท่าๆกับนโยบายที่เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการประกอบกิจการ

นโยบายรอง อาจใช้คำเรียกอื่นนอกจาก นโยบาย เช่น มาตรการ ระเบียบองค์กร ประกาศขององค์กร แนวปฏิบัติภายใน ซึ่งอาจออกโดยคณะผู้บริหารสูงสุด หรือคณะผู้บริหารที่มีอำนาจในการออกนโยบายรองดังกล่าว แต่นโยบายรองในที่นี้ ต้องมีผลบังคับใช้อย่างเคร่งครัดภายในองค์กร และส่งผลต่อการกระทำความผิดต่อหน้าที่ ในกรณีที่บุคลากรที่เกี่ยวข้องไม่ปฏิบัติตาม โดยมักจะเป็นเรื่องที่มีรายละเอียด ขั้นตอน กระบวนการซึ่งเจาะจงสำหรับการปฏิบัติในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

สาระสำคัญในส่วนนี้ จะระบุว่า อย่างน้อยที่สุด ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมต้องกำหนดนโยบายหลักและรอง ในเรื่องใดบ้าง

1. นโยบายหลัก เรื่อง การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

เป็นนโยบายที่สำนักงานได้ประกาศแนวทางไว้ ซึ่งสาระสำคัญคือ ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมต้องกำหนดนโยบายหลักที่แสดงว่า ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมจัดให้วัตถุประสงค์ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย เป็นวัตถุประสงค์หลักอีกข้อหนึ่งที่ต้อง

ดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย และเพื่อแสดงว่า ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมเข้าใจถึงการดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ควรมีสาระสำคัญต่อไปนี้ ในนโยบายดังกล่าว

(1) ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม สนับสนุนและพร้อมปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกฎหมายว่าด้วยการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และดำเนินกระบวนการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าอย่างเคร่งครัด รวมถึงการรายงานธุรกรรม และปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามกฎหมายดังกล่าวอย่างครบถ้วน

(2) ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม จะกำหนดนโยบาย (รอง) หรือสาระสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการรับลูกค้า ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการจัดให้ลูกค้าแสดงตน และระบุตัวตน ตามกฎหมาย ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

(3) ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม จะกำหนดนโยบาย (รอง)หรือมาตรการที่วางหลักเกณฑ์เพื่อบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงิน และการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

โดยนโยบาย (รอง) หรือมาตรการ ในการบริหารความเสี่ยง ต้องประกอบด้วย (1) การบริหารความเสี่ยงภายในองค์กร(แยก) ให้ชัดเจนสำหรับ ผลิตภัณฑ์หรือบริการหรือช่องทางบริการขององค์กร (2) การบริหารความเสี่ยงสำหรับลูกค้าทั้งหมด (3) การบริหารความเสี่ยงสำหรับธุรกรรมทุกประเภท(การตรวจจับSTR)

(4) ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม จะกำหนดนโยบาย(รอง)หรือแผนงานที่ต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย ในเรื่อง การจัดจ้างพนักงานหรือบุคลากร ด้วยกระบวนการที่มีประสิทธิภาพและมั่นใจว่า ระบบการจัดจ้างดังกล่าวจะทำให้พนักงานหรือบุคลากร มีความเข้าใจในนโยบายหลัก และนโยบายรองข้างต้น รวมถึง จัดให้พนักงานหรือบุคลากรขององค์กรได้รับการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ เกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย เพื่อจะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง

(5) ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม จะกำหนดให้มีการตรวจสอบภายใน เกี่ยวกับระบบปฏิบัติการ ตามนโยบายหลักและนโยบายรองอย่างครบถ้วน โดยให้อำนาจการตรวจสอบภายในนั้นเป็นไปโดยอิสระ ไม่มีการแทรกแซงจากส่วนงานใดหรือผู้ที่มีอำนาจบริหารภายในองค์กร

(6) ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม จะกำหนดกระบวนการในการพิจารณาเพื่อปรับปรุงนโยบายหลักและนโยบายรอง ให้ทันสมัย และสอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ บริการ หรือช่องทางบริการใหม่ๆ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีหรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ อยู่เสมอ

ในการกำหนดนโยบายหลัก ขอให้ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมพิจารณาสาระสำคัญใน ประกาศสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เรื่อง แนวทางในการกำหนดนโยบายและระเบียบวิธีการสำหรับ

การประเมินและบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ประกอบกับแนวทางปฏิบัติฯฉบับนี้

นโยบายดังกล่าว จะระบุรายละเอียดมากน้อยเพียงใดยังมิใช่สาระสำคัญในขั้นตอนนี้ เพราะการระบุรายละเอียดขั้นตอน มักจะปรากฏอยู่ในนโยบายลำดับรอง หรืออาจเรียกในชื่ออื่น เช่น มาตรฐาน มาตรการ ประกาศ แนวทางปฏิบัติ คู่มือ ฯ

2. นโยบาย (รอง)หรือสาระสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการรับลูกค้า

นโยบายการรับลูกค้า เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการตามนโยบายหลัก เรื่อง การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน(และการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย) การใช้คำว่า นโยบาย ในที่นี้ หมายถึง การดำเนินการตามที่ระบุ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในหัวเรื่องนั้นๆ ซึ่งกรณีนี้ นโยบายเรื่องการรับลูกค้า จัดเป็นนโยบายรองภายใต้นโยบายหลักข้อ 1 และอาจปรับเปลี่ยนถ้อยคำจากนโยบายเป็นคำเรียกอื่น ตามระบบการออกหลักเกณฑ์ภายในองค์กรผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมแต่ละราย ได้

สาระสำคัญในการกำหนดนโยบายการรับลูกค้า ต้องกำหนดกระบวนการเพื่ออนุมัติการสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจหรือปฏิเสธการสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับลูกค้า โดยปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การจัดให้ลูกค้าแสดงตน การระบุตัวตนของลูกค้า และการพิสูจน์ทราบลูกค้า ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

เพื่อให้บรรลุตามนโยบายและระเบียบวิธีการในการรับลูกค้า ผู้มีหน้าที่รายงาน ต้องจัดให้มีแนวปฏิบัติหรือวิธีปฏิบัติ หรือคู่มือปฏิบัติ เพื่อให้บุคลากรดำเนินการตามขั้นตอนการขอหรือการแสวงหาข้อมูลการแสดงตนของลูกค้า ขั้นตอนการขอหรือแสวงหาข้อมูลเพื่อระบุตัวตนของลูกค้า ขั้นตอนการตรวจสอบข้อมูลของลูกค้า ขั้นตอนการพิสูจน์ทราบลูกค้า ขั้นตอนการอนุมัติหรือปฏิเสธการสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจ นับแต่เมื่อได้รับความประสงค์หรือการแจ้งจากลูกค้าเพื่อขอเริ่มความสัมพันธ์ทางธุรกิจสำหรับความสัมพันธ์ทางธุรกิจที่ผู้มีหน้าที่รายงานการทธุรกรรม ให้บริการทุกประเภท ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด เช่น

(1) วิธีปฏิบัติในการจัดให้ลูกค้าแสดงตน โดยระบุประเภทข้อมูล เอกสารหรือหลักฐานที่ลูกค้าต้องแสดงหรือให้แก่ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมประเภทแบบสอบถามข้อมูลที่ต้องกรอก วิธีการกรอก และแนะนำวิธีการปฏิบัติต่อลูกค้าในกรณีต่างๆ เช่น

- ลูกค้าที่เคยสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมมาก่อน
- ลูกค้าที่เป็นบุคคลทุพพลภาพหรือพิการ
- ลูกค้าที่ให้ข้อมูลไม่ครบถ้วน

- ..... เป็นต้น

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องกำหนดหลักการที่ไม่ขัดต่อประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง วิธีการแสดงตนของลูกค้าสถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 ฉบับลงวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2556 ดังนั้นจึงควรพิจารณาประกาศดังกล่าวอย่างเคร่งครัดประกอบกับแนวปฏิบัติฯฉบับนี้

(2) วิธีปฏิบัติในการขอหรือแสวงหาข้อมูลเพื่อระบุตัวตนของลูกค้า โดยระบุถึง วิธีการตรวจสอบข้อมูล ประเมินผลเบื้องต้นเพื่อพิจารณาการขอข้อมูลเพิ่ม วิธีการตรวจสอบกับข้อมูลรายชื่อตามที่กฎหมายกำหนด และวิธีปฏิบัติในกรณีต่างๆ เช่น

- กรณีที่ประเมินได้ว่า ต้องขอข้อมูลลูกค้าเพิ่มเติม เนื่องจากพบปัจจัยความเสี่ยงบางประการ
- กรณีที่พบว่า ลูกค้าไม่ยินยอมให้ข้อมูล
- กรณีที่พบว่า ลูกค้าให้ข้อมูลเท็จ
- กรณีที่พบว่า ลูกค้ามีข้อมูลที่เกี่ยวข้องหรือตรงกับรายชื่อที่กฎหมายกำหนด
- วิธีการปฏิเสธลูกค้า
- วิธีการขอขยายระยะเวลาในการอนุมัติรับลูกค้า
- ..... เป็นต้น

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมสามารถ ดูรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการรับลูกค้าได้ ในส่วน การอนุมัติรับลูกค้า ในแนวทางปฏิบัติฯฉบับนี้

(3) วิธีปฏิบัติในการตรวจสอบข้อมูลของลูกค้าและการพิสูจน์ทราบลูกค้า อาจระบุวิธีการตรวจสอบข้อมูลและพิสูจน์ทราบลูกค้า จากข้อมูลหรือหลักฐานต่างๆ วิธีและขั้นตอนในการดำเนินการ รวมถึงวิธีการปฏิบัติต่อลูกค้าในกรณีต่างๆ

(4) วิธีปฏิบัติในการการอนุมัติหรือปฏิเสธการสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจ ควรกำหนดขั้นตอนและวิธีการในการอนุมัติหรือปฏิเสธการสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจ ในกรณีต่างๆ กับลูกค้าให้ชัดเจน เช่น

- วิธีและขั้นตอนในการ อนุมัติรับลูกค้า ในแต่ละระดับความเสี่ยง
- วิธีการปฏิเสธการสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจ กับลุกค้าที่มีความเสี่ยงสูงหรือลูกค้าที่ไม่สามารถตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าได้ เป็นต้น

3. นโยบาย (รอง)หรือมาตรการที่วางหลักเกณฑ์เพื่อบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงิน

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมต้องกำหนดหลักการบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายสำหรับลูกค้าทั้งหมด โดยต้องพิจารณาปัจจัยในการกำหนดความเสี่ยงไม่น้อยกว่าที่กฎหมายกำหนด และต้องดำเนินการบริหารความเสี่ยงตลอดระยะเวลาที่ยังดำเนินความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับลูกค้าและสิ้นสุดลงเมื่อยุติความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับลูกค้า

การบริหารความเสี่ยง เริ่มตั้งแต่ ขั้นตอนการประเมินเพื่อระบุตัวตนของลูกค้า ขั้นตอนการพิสูจน์ทราบข้อมูลของลูกค้าว่ามิใช่บุคคล คณะบุคคล นิติบุคคล หรือองค์กรซึ่งมีมติของหรือประกาศภายใต้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติกำหนดให้เป็นผู้ที่มีการกระทำอันเป็นการก่อการร้ายหรือเป็นบุคคลที่ถูกกำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ขั้นตอนการกำหนดระดับความเสี่ยงระดับต่ำหรือความเสี่ยงระดับสูงสำหรับลูกค้าแต่ละราย ขั้นตอนการตรวจทานความเคลื่อนไหวในการทำธุรกรรมซึ่งสอดคล้องกับระดับความเสี่ยงของลูกค้า ขั้นตอนการตรวจทานข้อมูลการพิสูจน์ทราบลูกค้าซึ่งสอดคล้องกับระดับความเสี่ยงของลูกค้า ขั้นตอนการทบทวนการประเมินความเสี่ยง จนถึงขั้นตอนการยุติความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับลูกค้าแต่ละราย

สาระสำคัญในการกำหนดนโยบายบริหารความเสี่ยง ควรประกอบด้วย

- หลักเกณฑ์และการกำหนดปัจจัยความเสี่ยงเพื่อประเมินความเสี่ยงสำหรับผลิตภัณฑ์ บริการ และ ช่องทางบริการทั้งหมด ที่ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมให้บริการแก่ลูกค้า (ดูแนวทางปฏิบัติฯฉบับนี้ ในส่วน การบริหารความเสี่ยง ประกอบการกำหนดนโยบายนี้ได้)
- หลักเกณฑ์และการกำหนดปัจจัยความเสี่ยงเพื่อประเมินความเสี่ยงสำหรับลูกค้า
- แนวทางในใช้ดุลยพินิจในการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงลูกค้า
- วิธีการสรุปผลการประเมินและขออนุมัติดำเนินการปรับปรุงความเสี่ยง
- กระบวนการหลังได้รับอนุมัติผลการประเมินและการเก็บบันทึกข้อมูล
- นโยบายและระเบียบวิธีการสำหรับการประเมินและบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายอันอาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์และวิธีดำเนินธุรกิจใหม่ รวมถึงกลไกใหม่ในการให้บริการ หรือการใช้เทคโนโลยีใหม่หรือที่กำลังพัฒนาสำหรับทั้งผลิตภัณฑ์ใหม่และที่มีอยู่แล้ว
- ..... เป็นต้น

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมสามารถ ดูรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดขั้นตอน และปัจจัยความเสี่ยงต่างๆ ได้ใน ส่วนการบริหารความเสี่ยง ในแนวทางปฏิบัติฯฉบับนี้)

4. นโยบาย(รอง)หรือแผนงานที่ต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย ในเรื่อง การจัดจ้างและการฝึกอบรมพนักงาน

(1) สาระสำคัญในเรื่อง การจัดจ้างพนักงานหรือบุคลากรเพื่อปฏิบัติงานในองค์กร

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมต้องกำหนดขั้นตอนเพิ่มเติม จากกระบวนการหรือนโยบายในการจ้างพนักงานที่มีอยู่ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายหลัก โดยอาจเพิ่มกระบวนการสัมภาษณ์ หรือ การทดสอบ หรือการอบรมก่อนประเมินผลรับเป็นพนักงาน หรือในขั้นตอนใดก็ตามที่จะมั่นใจได้ว่า พนักงานที่คัดเลือกเข้ามา (ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับระบบปฏิบัติการตามนโยบาย) มีความเข้าใจว่า ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมต้องปฏิบัติตามตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกฎหมายว่าด้วยการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและสามารถปฏิบัติตามนโยบาย หลักการ หรือมาตรการ แนวทางปฏิบัติต่างๆที่องค์กรได้กำหนดขึ้นเพื่อรองรับการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว

(2) สาระสำคัญในเรื่อง การฝึกอบรมพนักงานหรือบุคลากรในองค์กร

ผู้รายงานต้องมั่นใจได้ว่า พนักงานสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกฎหมายว่าด้วยการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายได้อย่างถูกต้องอยู่เสมอ ดังนั้น จึงต้องกำหนดแผนปฏิบัติงาน ในการฝึกอบรม เกี่ยวกับ ความรู้ความเข้าใจด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย รวมถึงความเข้าใจต่อนโยบาย มาตรการ แนวทางปฏิบัติ ที่องค์กรบังคับใช้เพื่อรองรับการปฏิบัติตามนโยบายหลักในข้อ 1 . ทั้งนี้ การฝึกอบรมดังกล่าวควรจัดให้เป็นการฝึกอบรมที่ต้องดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ โดยอาจนำปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติตามนโยบาย มาตรการ แนวทางปฏิบัติ ที่องค์กร มาเป็นประเด็นในการฝึกอบรมร่วมด้วย ทั้งนี้ ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมต้องมั่นใจได้ว่า พนักงานมีความเข้าใจในสาระสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว ภายหลังรับการฝึกอบรม

5. นโยบาย(รอง) เรื่อง การตรวจสอบภายใน เกี่ยวกับระบบปฏิบัติการ

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมต้องกำหนดให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติงาน ตามนโยบายหลักและบรรดานโยบายรอง มาตรการ หลักเกณฑ์ หรือแนวทางปฏิบัติ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ทั้งระบบที่ปฏิบัติโดยบุคลากร และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

รูปแบบการตรวจสอบภายในที่ควรระบุไว้ในนโยบายรองนี้

(1) ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมควรกำหนดส่วนงานหรือหน่วยงานภายใน เพื่อปฏิบัติหน้าที่นี้โดยเฉพาะ

(2) ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมอาจมอบหมายให้บุคคลภายนอก ดำเนินการตรวจสอบภายในร่วมกับส่วนงานหรือหน่วยงานใน (1) ก็ได้

(3) ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมต้องให้ความอิสระในการใช้อำนาจตรวจสอบ แก่ส่วนงานหรือหน่วยงานตรวจสอบใน (1) รวมถึงบุคคลภายนอกใน (2) ด้วย และมั่นใจได้ว่า ต้องไม่มีการแทรกแซงผลการตรวจสอบหรือประเมิน โดยส่วนงานอื่นและคณะผู้บริหารทุกระดับ

(4) การตรวจสอบภายในตามนโยบายนี้ หมายรวมถึง การตรวจสอบการปฏิบัติงานของสำนักงานใหญ่ สาขาและบริษัทในเครือ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

(5) ผลจากการทำหน้าที่ของผู้ปฏิบัติหน้าที่ในข้อ (1) และ (2) จะต้องได้รับความใส่ใจ จากคณะผู้บริหารระดับสูง และ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการเพื่อปรับปรุงแก้ไขตามผลการประเมิน (กรณีที่พบว่ามีข้อบกพร่องหรือปัญหาในการปฏิบัติงาน) อย่างเคร่งครัด

ทั้งนี้ นโยบายรองในข้อนี้ จะทำให้ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม มั่นใจได้ว่า นโยบาย มาตรการ หลักเกณฑ์ หรือแนวทางปฏิบัติต่างๆที่กำหนดขึ้น ได้รับการปฏิบัติอย่างถูกต้อง และในกรณีที่พบข้อบกพร่องหรือความผิดพลาด ก็จะเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุง นโยบาย มาตรการ หลักเกณฑ์ หรือแนวทางปฏิบัตินั้นๆต่อไปซึ่งสอดคล้องกับนโยบายรองในข้อต่อไป

6. นโยบาย(รอง)หรือแผนงานต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย ในเรื่อง การพัฒนาและปรับปรุงนโยบาย

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องกำหนดให้นโยบายรอง มาตรการ หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติต่างๆ ได้รับการทบทวนอย่างสม่ำเสมอ และอาจดำเนินการปรับปรุงหรือพัฒนาให้สอดคล้องกับกฎหมาย หรือหลักเกณฑ์สากลที่ออกใหม่ๆ โดยเฉพาะเมื่อมีนโยบายในการออกผลิตภัณฑ์ บริการ หรือใช้ช่องทางการทำธุรกรรมใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีที่อาจเสี่ยงต่อการฟอกเงิน ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมต้องตรวจสอบว่า นโยบายดังกล่าวขัดหรือเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติตามนโยบายหลักในข้อ 1. รวมถึงนโยบายรอง มาตรการ หลักเกณฑ์หรือแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับนโยบายในข้อ 1. หรือไม่

สาระสำคัญในการกำหนดนโยบายรองในเรื่องนี้ ควรประกอบด้วย

- การกำหนดรอบระยะเวลาที่แน่นอนในการตรวจสอบว่า นโยบาย มาตรการ หลักเกณฑ์หรือแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับนโยบายหลักในข้อ 1 ยังได้รับการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และเกิดปัญหาหรืออุปสรรคต่อการปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร ซึ่งอาจพบได้จากผลการตรวจสอบภายในตามนโยบายรองในข้อ 5 ข้างต้น

- การกำหนดให้ผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารระดับสูง มีส่วนสำคัญในกระบวนการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนา นโยบาย มาตรการ หลักเกณฑ์หรือแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับนโยบายหลักในข้อ 1

- การกำหนดให้มีกระบวนการตรวจสอบ ผลิตภัณฑ์ บริการ หรือใช้ช่องทางการทำธุรกรรมใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี ในเรื่อง ความเสี่ยงด้านการฟอกเงิน และความเสี่ยงอันเกิดจากการไม่สามารถปฏิบัติตาม นโยบาย มาตรการ หลักเกณฑ์หรือแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับนโยบายหลักในข้อ 1ได้

- กำหนดกระบวนการแก้ไข พัฒนา เปลี่ยนแปลง (ในกรณีที่ต้องดำเนินการเมื่อพบปัญหา) และได้รับอนุมัติจากผู้บริหารระดับสูงหรือคณะผู้บริหารระดับสูง

- กำหนดกระบวนการในการรายงานผลการบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงิน(และการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย) ของผลิตภัณฑ์ บริการ หรือใช้ช่องทางการทำธุรกรรมใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี (ดูประกาศสำนักงาน เรื่อง แนวทางในการกำหนดมาตรการบรรเทาความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ที่อาจเกิดขึ้นก่อนการนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ บริการใหม่ หรือการใช้เทคโนโลยีใหม่กำหนดกระบวนการนี้)

ทั้งนี้ ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมอาจพิจารณากำหนด นโยบาย มาตรการ หลักเกณฑ์ หรือแนวทางปฏิบัติภายในองค์กรอื่นๆเพื่อรองรับการปฏิบัติตามนโยบายหลักในข้อ 1 เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบธุรกิจ โครงสร้างผลิตภัณฑ์ บริการ และลูกค้า แต่ต้องไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง.

หมายเหตุ

การกำหนดนโยบายข้างต้นให้รวมถึงการการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่ทำธุรกรรมเป็นครั้งคราวด้วย

การอนุมัติรับลูกค้าหรือการรับทำธุรกรรมกับผู้ที่ทำธุรกรรมเป็นครั้งคราว

ขั้นตอนการพิจารณาเพื่ออนุมัติรับลูกค้านี้ เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องจากขั้นตอนการจัดให้ลูกค้าแสดงตนโดยในการอนุมัติรับลูกค้าต้องประกอบไปด้วยการประเมินความต้องการข้อมูลเบื้องต้นเพื่อระบุตัวตน และการตรวจสอบรายชื่อที่ส่งผลต่อการประมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

ต่อไปนี้ จะเป็นกระบวนการที่ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องดำเนินการทันที หลังจากที่ได้จัดให้ลูกค้าแสดงตนแล้ว

1. การประเมินผลความต้องการข้อมูลเพิ่มเติมของลูกค้า

ตามข้อบัญญัติในกฎกระทรวง กำหนดให้ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องดำเนินการระบุตัวตนของลูกค้าหรือผู้ที่ทำธุรกรรมเป็นครั้งคราวหลังจากขั้นตอนการจัดให้ลูกค้าแสดงตนแล้ว

อย่างไรก็ดี แม้ว่าลูกค้าหรือผู้ทำธุรกรรมรายหนึ่งรายใด มิได้อยู่ในเงื่อนไขการแสดงตน แต่หากว่าผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม มีข้อสงสัยว่าอาจเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย หรือมีเหตุอันพิจารณาได้ว่า ควรจัดให้มีการดำเนินการระบุตัวตน ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องดำเนินการตามขั้นตอนนี้

(1.1) การกำหนดปัจจัยในการประเมิน

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ควรกำหนดขั้นตอนในการประเมินเบื้องต้นว่า จำเป็นต้องได้รับหรือขอข้อมูล เอกสาร หรือหลักฐานจากลูกค้าเพิ่มเติมเพื่อระบุตัวตนของลูกค้าหรือไม่ เพื่อให้สอดคล้องกับความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย โดยผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมควรกำหนดปัจจัยหรือข้อพิจารณาเพื่อประเมินความต้องการข้อมูลเบื้องต้น ดังนี้

(ก) ปัจจัยเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ประเภทบริการ ช่องทางการใช้บริการ

(ข) ปัจจัยเกี่ยวกับความซับซ้อนของลูกค้าหรือผู้ที่ทำธุรกรรมเป็นครั้งคราว

(ค) ปัจจัยเกี่ยวกับพื้นที่หรือประเทศที่เกี่ยวข้องกับการใช้บริการ

(ง) ปัจจัยเกี่ยวกับแหล่งที่มาของเงินหรือรายได้ของลูกค้า

(จ) ปัจจัยเกี่ยวกับวงเงินในการขอใช้บริการ( อยู่ในการบริหารความเสี่ยงผลิตภัณฑ์และบริการ)

อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นอยู่กับดุลพินิจ

(1.2) แนวทางการใช้ดุลยพินิจในการประเมิน

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องกำหนดมาตรฐานในการใช้ดุลยพินิจเพื่อวิเคราะห์ว่า ผู้ที่ขอสร้างความสัมพันธ์แต่ละราย มีความเสี่ยงต่อการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายในเบื้องต้น มากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้ประเมินว่า ควรต้องขอข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้าเพิ่มเติมหรือไม่ โดยในการกำหนดมาตรฐานในการใช้ดุลยพินิจ ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม จะต้องนำปัจจัยในข้อ 1.1 มาเป็นหลักการเพื่อกำหนดแบบแผนในการใช้ดุลยพินิจ ตัวอย่าง

จากข้อมูลในการแสดงตนและการแจ้งความประสงค์ในการสร้างความสัมพันธ์เบื้องต้น พบว่า ลูกค้ารายหนึ่ง มีปัจจัยที่ต้องพิจารณาคือ

ปัจจัยข้อ (ก) ลูกค้าเลือกขอใช้บริการชำระหนี้ทางการค้าข้ามประเทศ โดยการหักบัญชี หรือ การซื้อขายหลักทรัพย์ที่ต้องผ่านบริษัทตัวแทนในต่างประเทศ ซึ่งจัดได้ว่า เป็นบริการที่ไม่อยู่ในกลุ่มความเสี่ยงต่ำ

ปัจจัยข้อ (ค) ลูกค้าเลือกขอใช้บริการที่เกี่ยวข้องกับการโอนมูลค่าเงินหรือซื้อขายหลักทรัพย์ในประเทศที่มีความเสี่ยงสูงด้านการฟอกเงิน

ปัจจัยข้อ (จ) ลูกค้าขอทำธุรกรรมแรกในวงเงินที่สูง

จากข้อพิจารณาพบว่า แม้ลูกค้าจะขาดปัจจัยในข้อ (ข) ซึ่งหมายความว่า ลูกค้าไม่ได้มีความซับซ้อนใดๆ เพราะเป็นบริษัทที่ถือหุ้นด้วยบุคคลสามคนเท่านั้น และขาดปัจจัยในข้อ (ง) ซึ่งหมายความว่า ลูกค้าระบุที่มาของเงิน จากการประกอบกิจการที่ไม่เสี่ยงและแสดงที่มาได้ แต่เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยที่ลูกค้าเกี่ยวข้องทั้ง 3 ข้อข้างต้น ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ได้กำหนดมาตรฐานว่า แบบแผนลักษณะนี้ บุคลากรผู้ตรวจสอบควรต้องใช้ดุลยพินิจ “ขอข้อมูลของลูกค้าเพิ่มเติม เพราะลูกค้ามีโอกาสที่จะกลายเป็นลูกค้าที่มีความเสี่ยงในระดับสูงได้” เป็นต้น

ดังนั้น ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องกำหนดเบื้องต้นก่อนว่า ความเสี่ยงในขั้นตอนนี้ สำหรับลูกค้าแบ่งออกเป็นระดับ และหากพบว่า ลูกค้ามีข้อมูลและข้อเท็จจริงตรงกับปัจจัยเสี่ยงแต่ละข้อ หรือหลายข้อ ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม จะกำหนดมาตรฐานในการใช้ดุลยพินิจให้กับบุคลากรที่ทำหน้าที่อย่างไร ทั้งนี้ การใช้ดุลยพินิจ ควรมีขอบเขตที่ชัดเจน

ตัวอย่าง 1

หากพบว่า ลูกค้าตรงกับปัจจัยเสี่ยงในข้อ (ข) หรือมีปัจจัยเสี่ยงข้อ (ข) รวมอยู่ด้วย บุคลากรต้องใช้ดุลยพินิจในการ เรียกข้อมูลและเอกสารเพิ่มเติมจากลูกค้า อันได้แก่

- เอกสารแสดงการถือหุ้นหรือรับผลประโยชน์ของลูกค้านิติบุคคล

- ข้อมูลการระบุตัว ผู้รับผลประโยชน์ที่แท้จริง ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา และข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่แสดงว่า บุคคลนั้นมีความเกี่ยวข้องกับลูกค้านิติบุคคล

- ข้อมูลเกี่ยวกับผู้บริหารสูงสุดของลูกค้านิติบุคคล

..... เป็นต้น

<u>ตัวอย่าง 2</u>

หากพบว่า ลูกค้าตรงกับปัจจัยเสี่ยงในข้อ (ค) หรือมีปัจจัยเสี่ยงข้อ (ค) รวมอยู่ด้วย บุคลากรต้องใช้ดุลยพินิจในการ เรียกข้อมูลและเอกสารเพิ่มเติมจากลูกค้า อันได้แก่

- ข้อมูลแสดงถึงวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการทำธุรกรรม เช่น โอนเงินไปในพื้นที่เสี่ยง เพื่อการใด

- ข้อมูลแสดงถึงความผูกพัน หรือความเกี่ยวข้อง กับผู้รับเงินปลายทางซึ่งตั้งอยู่ในประเทศเสี่ยง เช่น สัญญาทางธุรกิจที่ลงนามร่วมกันกับคู่สัญญาที่เป็นนิติบุคคลในประเทศเสี่ยง

- ขอให้ลูกค้าแจ้งวงเงินสูงสุดที่คาดว่าจะทำธุรกรรมในแต่ละครั้ง เพื่อพิจารณาถึงความสอดคล้องกับสัญญาทางธุรกิจหรือวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งไว้

- ตรวจสอบข้อมูล คู่สัญญาปลายทางในเบื้องต้น กับฐานรายชื่อที่เสี่ยงต่อการฟอกเงินหรือสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย เช่น นำชื่อบริษัทและชื่อผู้ลงนามในสัญญา ไปตรวจสอบกับฐานรายชื่อดังกล่าว เท่าที่มีข้อมูลปรากฏให้ตรวจสอบได้

- ..... เป็นต้น

ดังนั้น การที่ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม จะปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในข้อ 1. นี้ได้อย่างครบถ้วน ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องกำหนด มาตรฐานในการบริหารความเสี่ยงสำหรับผลิตภัณฑ์ ประเภทบริการ และช่องทางบริการ ที่องค์กรตนดำเนินกิจการอยู่ ควบคู่กับการกำหนดมาตรฐานในการบริหารความเสี่ยงของลูกค้าหรือผู้ที่ทำธุรกรรมเป็นครั้งคราว เสียก่อน จึงจะนำมาตรฐานทั้งหมด มาพิจารณาปรับใช้กับปัจจัยการวิเคราะห์เบื้องต้น เพื่อประเมินความต้องการข้อมูลเพิ่มเติมจากลูกค้า

นอกจาก พิจารณาความเสี่ยงสำหรับผลิตภัณฑ์ ประเภทบริการ และช่องทางบริการแล้ว ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม อาจนำข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยความเสี่ยงต่ำหรือสูงบางเรื่องมาปรับใช้ ในกรณีที่สามารถทราบถึงความเสี่ยงนั้นได้ตั้งแต่ในชั้นข้อมูลการแสดงตน (ปัจจัยความเสี่ยงต่ำหรือสูง ให้ดูข้อบัญญัติ หมวดการบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และแนวทางที่เลขาธิการกำหนด เรื่อง แนวทางการกำหนดปัจจัยเพื่อพิจารณาลูกค้าที่มีความเสี่ยงระดับต่ำ) เช่น ในขั้นตอนการแสดงตน ลูกค้าแจ้งว่ามีอาชีพเป็นข้าราชการการเมืองในตำแหน่ง รัฐมนตรี ซึ่งในข้อบัญญัติกำหนดให้ปัจจัยเรื่อง

บุคคลที่มีสถานภาพทางการเมืองในประเทศ เป็นความเสี่ยงสูงซึ่งไม่ต้องใช้ดุลยพินิจ ดังนั้น บุคลากรที่เกี่ยวข้องจะต้องประเมินในชั้นนี้ว่า ลูกค้าได้รับผลการประเมินที่ต้องขอข้อมูลเพิ่มเติม (เพราะไม่อยู่ในกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่ำ) ไม่ว่าจะมีวัตถุประสงค์หรือเลือกใช้ ผลิตภัณฑ์ ประเภทบริการ และช่องทางบริการที่มีความเสี่ยงต่ำหรือไม่ เป็นต้น

ดังนั้น ในแนวทางการใช้ดุลยพินิจ เรื่อง ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องระบุถึงปัจจัยบางประการที่บุคลากร ไม่ต้องใช้ดุลยพินิจ โดยให้เลือกปัจจัยที่บุคลากรอาจทราบได้ในขั้นตอนการแสดงตนเป็นหลัก

2. การตรวจสอบกับข้อมูลรายชื่อที่กฎหมายกำหนด

ตามข้อบัญญัติในกฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า กำหนดให้ “กระบวนการตรวจสอบข้อมูลลูกค้ารวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องในการสร้างความสัมพันธ์ กับ ข้อมูลรายชื่อบุคคลที่ถูกกำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง” เป็นส่วนสำคัญในขั้นตอนก่อนการอนุมัติรับลูกค้าหรือทำธุรกรรมกับผู้ที่ทำธุรกรรมเป็นครั้งคราว

2.1 ข้อมูลรายชื่อที่ใช้ตรวจสอบตามกฎหมาย

ตามกระบวนการที่ถูกต้อง เมื่อผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ได้จัดให้ลูกค้าแสดงตน ประเมินผลความต้องการข้อมูลเพิ่มเติมของลูกค้าแล้ว ขั้นตอนลำดับสุดท้ายก่อนรับลูกค้า คือ การตรวจสอบข้อมูลรายชื่อตามวรรคข้างต้น ซึ่งข้อมูลรายชื่อที่ต้องใช้ตรวจสอบกับลูกค้า ได้แก่

ข้อมูลบุคคลที่ถูกกำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ทั้งนี้ ประกอบไปด้วยข้อมูล 2 ส่วน ตามกฎหมายดังกล่าว คือ

- ข้อมูลผู้ที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายและสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ซึ่งเป็นบุคคลที่ถูกกำหนด โดยคำสั่งศาล

- ข้อมูลผู้ที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายและสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ตามมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ที่ได้รับการกลั่นกรองและประกาศโดยสำนักงาน ปปง.

2.2 ลูกค้าที่ต้องดำเนินการตรวจสอบ

เมื่อพิจารณาจากขั้นตอนการแสดงตน ต่อเนื่องถึงขั้นตอนการประเมินผลความต้องการข้อมูลเพิ่มเติมของลูกค้า พบว่า ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม อาจได้รับข้อมูลลูกค้าเพื่อตรวจสอบในขั้นตอนนี้ 2 แบบแผน คือ

(2.2.1) ข้อมูลที่ได้จากลูกค้าในขั้นตอนการแสดงตน และไม่มีข้อมูลเพิ่มเติมจากผลการประเมินในข้อ 1

ในกรณีนี้ ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องดำเนินการตรวจสอบบุคคลดังต่อไปนี้

- ลูกค้าบุคคลธรรมดาที่ขอสร้างความสัมพันธ์ หรือบุคคลธรรมดาที่ขอทำธุรกรรมเป็นครั้งคราว
- บุคคลที่รับมอบอำนาจจากลูกค้าบุคคลธรรมดาที่ขอสร้างความสัมพันธ์หรือบุคคลธรรมดาที่ขอทำธุรกรรมเป็นครั้งคราว (กรณีที่มี)
- ลูกค้านิติบุคคลที่ขอสร้างความสัมพันธ์หรือนิติบุคคลที่ขอทำธุรกรรมเป็นครั้งคราว
- บุคคลหรือนิติบุคคลที่มีนัยสำคัญภายในองค์กรลูกค้านิติบุคคล ในที่นี้ หมายถึง กรรมการผู้มีอำนาจทุกราย รวมถึงผู้รับมอบอำนาจทอดสุดท้ายที่มาดำเนินการสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม (กรณีที่มี) และ กรรมการผู้มีอำนาจรายที่ดำเนินการขอทำธุรกรรมเป็นครั้งคราว รวมถึงผู้รับมอบอำนาจทอดสุดท้ายที่มาขอทำธุรกรรมเป็นครั้งคราว (กรณีที่มี)

(2.2.2) ข้อมูลที่ได้จากลูกค้าในขั้นตอนการแสดงตน และข้อมูลเพิ่มเติมจากผลการประเมินในข้อ 1

ในกรณีนี้ ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องดำเนินการตรวจสอบบุคคลดังต่อไปนี้

- ลูกค้าบุคคลธรรมดาที่ขอสร้างความสัมพันธ์ หรือบุคคลธรรมดาที่ขอทำธุรกรรมเป็นครั้งคราว
- บุคคลที่รับมอบอำนาจจากลูกค้าบุคคลธรรมดาที่ขอสร้างความสัมพันธ์หรือบุคคลธรรมดาที่ขอทำธุรกรรมเป็นครั้งคราว (กรณีที่มี)
- ลูกค้านิติบุคคลที่ขอสร้างความสัมพันธ์หรือนิติบุคคลที่ขอทำธุรกรรมเป็นครั้งคราว
- บุคคลหรือนิติบุคคลที่มีนัยสำคัญภายในองค์กรลูกค้านิติบุคคล ในที่นี้ หมายถึง กรรมการผู้มีอำนาจทุกราย รวมถึงผู้รับมอบอำนาจทอดสุดท้ายที่มาดำเนินการสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม (กรณีที่มี) และ กรรมการผู้มีอำนาจรายที่ดำเนินการขอทำธุรกรรมเป็นครั้งคราว รวมถึงผู้รับมอบอำนาจทอดสุดท้ายที่มาขอทำธุรกรรมเป็นครั้งคราว (กรณีที่มี)
- ผู้รับประโยชน์ที่แท้จริงของลูกค้าบุคคลธรรมดา (กรณีที่ต้องตรวจสอบตามแนวทางการใช้ดุลยพินิจตามข้อ 1 (1.2) และพบว่ามี)
- ผู้รับประโยชน์ที่แท้จริงของลูกค้านิติบุคคล (กรณีที่ต้องตรวจสอบตามแนวทางการใช้ดุลยพินิจตามข้อ 1 (1.2))
- ผู้บริหารระดับสูง (กรณีที่ต้องตรวจสอบตามแนวทางการใช้ดุลยพินิจตามข้อ 1 (1.2))
- ผู้ถือหุ้นที่มีนัยสำคัญของลูกค้านิติบุคคล ที่อาจไม่ใช่ผู้รับประโยชน์ที่แท้จริง แต่มีบทบาทสำคัญในการรับประโยชน์จากลูกค้านิติบุคคลด้วย (กรณีที่ต้องตรวจสอบตามแนวทางการใช้ดุลยพินิจตามข้อ 1 (1.2) และพบว่ามี)

- นิติบุคคลและบุคคลธรรมดาผู้ลงนามในสัญญาทางธุรกิจที่เป็นคู่สัญญาที่มีนัยสำคัญ[iii] ของลูกค้านิติบุคคล (กรณีที่ต้องตรวจสอบตามแนวทางการใช้ดุลยพินิจตามข้อ 1 (1.2) และพบว่ามี)

- นิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดา ซึ่งบุคลากรผู้ตรวจสอบพิจารณาแล้วและมีดุลยพินิจว่า ควรตรวจสอบ เนื่องจาก มีความเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญกับลูกค้า (กรณีที่ต้องตรวจสอบตามแนวทางการใช้ดุลยพินิจตามข้อ 1 (1.2) และพบว่ามี)

3. การกำหนดมาตรการหรือหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

เพื่อให้ขั้นตอนการรับลูกค้า เป็นไปตามหลักการการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า และมาตรฐานสากลด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม จำเป็นต้องกำหนดนโยบาย แนวปฏิบัติ หรือหลักเกณฑ์ภายในองค์กรเกี่ยวกับมาตรการดังต่อไปนี้

3.1 แนวปฏิบัติในการตรวจสอบข้อมูลการแสดงตน

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องกำหนดขั้นตอนและวิธีการใช้ดุลยพินิจสำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อยืนยันขั้นตอนการแสดงตนของลูกค้าว่า การแสดงตนดังกล่าวเสร็จสิ้นสมบูรณ์

ตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 1 บุคลากรต้องตรวจสอบข้อมูลแสดงตนของลูกค้า เพื่อยืนยันว่าข้อมูลนั้นสมบูรณ์ตามที่กฎหมายกำหนด

ขั้นตอนที่ 2 ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม อาจพึ่งพาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่น่าเชื่อถือเป็นเครื่องมือในการยืนยันข้อมูลการแสดงตนของลูกค้า

ขั้นตอนที่ 3 กรณีที่ไม่มีการตรวจสอบที่น่าเชื่อถือได้ตามขั้นตอนที่ 2 ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมต้องกำหนดวิธีปฏิบัติอื่นทดแทน เช่น กำหนดวิธีการเพิ่มเติม ให้บุคลากรที่ตรวจสอบเรียกดูหลักฐานต้นฉบับในกรณีที่สำเนาเอกสารที่ลูกค้ายื่นประกอบการแสดงตนไม่มีการรับรอง หรือไม่ชัดเจน

ขั้นตอนที่ 4 กรณีที่เกิดความสงสัยในการตรวจสอบในขั้นตอนที่ 2 หรือ 3 ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม อาจกำหนดวิธีการให้บุคลากร ขยายระยะเวลาในการรับเอกสารแสดงตนออกไป และแจ้งให้ลูกค้านำเอกสารอื่นมาเพื่ออ้างอิงความน่าเชื่อถือ เช่น เอกสารเรียกเก็บค่าใช้จ่ายสาธารณูปโภคที่มีชื่อลูกค้าและที่อยู่ปัจจุบัน เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 5 กำหนดหลักการให้บุคลากรที่เกี่ยวข้อง สามารถปฏิเสธคำขอสร้างความสัมพันธ์ของลูกค้าได้ในขั้นตอนการแสดงตน หากปรากฏเหตุสงสัยที่อาจเสี่ยงต่อการฟอกเงินหรือสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และจัดทำรายงานข้อเท็จจริงส่งให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาว่า เห็นควรรายงานเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อสำนักงานหรือไม่

..... เป็นต้น

3.2 หลักเกณฑ์ในการใช้ดุลยพินิจในการระบุตัวตนของลูกค้า

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องนำหลักการและปัจจัยในการประเมินผลตามข้อ 1 (เรื่อง การประเมินผลความต้องการข้อมูลเพิ่มเติมของลูกค้า) มาขยายผลออกเป็นหลักเกณฑ์เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติและใช้ดุลยพินิจได้อย่างชัดเจน โดยต้องกำหนดแบบแผนในการพิจารณาให้ลูกค้าต้องให้ข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อระบุตัวตน เช่น โครงสร้างองค์กรของลูกค้า ข้อมูลรายชื่อผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารสูงสุด เป็นต้น และกำหนดวิธีการหรือขั้นตอนในการใช้ดุลยพินิจหรือกระบวนการหาข้อมูลเพิ่มเติมของลูกค้าด้วย เนื่องจาก มีข้อมูลบางส่วนที่ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องดำเนินการแสวงหาจากข้อมูลเอกสารหรือหลักฐานที่ลูกค้าแสดง โดยเฉพาะขั้นตอนในการหาข้อมูลเกี่ยวกับผู้รับประโยชน์ที่แท้จริงของลูกค้า (ตัวอย่าง ให้ดูในข้อ 1 เรื่อง การประเมินผลความต้องการข้อมูลเพิ่มเติมของลูกค้า)

3.3 หลักเกณฑ์ในการยอมรับข้อมูล ผู้รับประโยชน์ที่แท้จริงของลูกค้า

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องกำหนดวิธีการให้แก่บุคลากรผู้ใช้ดุลยพินิจเพื่อตรวจสอบข้อมูล “ผู้รับประโยชน์ที่แท้จริงของลูกค้า” โดยระบุวิธีการหาตัวผู้รับประโยชน์ดังกล่าว จากข้อมูล ข้อเท็จจริง หลักฐานต้นฉบับหรือเอกสารอ้างอิงใดบ้าง และระบุขั้นตอนต่อไปในกรณีที่ วิธีการแรกไม่ทำให้เกิดผลลัพธ์ได้ ทั้งนี้ ควรกำหนดตามหลักการในการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า และแนวทางที่เลขาธิการกำหนดที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม อาจกำหนดวิธีการอื่นนอกจากหลักการตามกฎหมายและมาตรฐานสากลก็ได้ แต่ต้องมั่นใจได้ว่า เป็นวิธีการที่เป็นประโยชน์ในการหาข้อมูลที่เป็นความจริง เช่น หากวิธีการที่ 1 2 และ 3 ไม่ทำให้เกิดผลลัพธ์ได้ ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม อาจกำหนดทางเลือกอื่น เช่น ให้ลูกค้าเป็นผู้แจ้งข้อมูลของ “ผู้รับประโยชน์ที่แท้จริงของลูกค้า” แต่ต้องระบุข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่แสดงว่าบุคคลธรรมดาที่เป็น“ผู้รับประโยชน์ที่แท้จริงของลูกค้า”นั้น มีความเกี่ยวข้องกับลูกค้าอย่างไร เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องกำหนดประเภทข้อมูลที่ต้องได้มาเพื่อนำไปใช้ตรวจสอบกับรายชื่อที่กฎหมายกำหนดในขั้นตอนต่อไป เช่น เมื่อบุคลากรตรวจสอบทราบถึง “ผู้รับประโยชน์ที่

แท้จริงของลูกค้า" แล้ว ลูกค้าต้องแจ้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้รับประโยชน์ดังกล่าว โดยอย่างน้อยต้องสามารถแจ้งชื่อเต็มที่ถูกต้อง และเลขประจำตัว และในกรณีที่ไม่สามารถให้ข้อมูลเลขประจำตัวด้วยอุปสรรคเกี่ยวกับแหล่งที่มาของข้อมูล ก็ควรกำหนดให้ลูกค้าใช้ความพยายามในการหาข้อมูลแวดล้อมอื่นๆของผู้รับประโยชน์นั้น เช่น สัญชาติ ชื่อนิติบุคคลอื่นที่ผู้รับประโยชน์ถือหุ้นอยู่ด้วย ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตรวจสอบกับรายชื่อตามที่กฎหมายกำหนดในขั้นตอนต่อไป

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องให้ความอิสระในการใช้ดุลยพินิจของบุคลากรผู้ตรวจสอบ แต่ต้องมั่นใจได้ว่า บุคลากรนั้นเข้าใจหลักการและวิธีปฏิบัติอย่างแท้จริง และปฏิบัติหน้าที่ภายใต้หลักการนั้นอย่างเคร่งครัด และจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องกำหนดให้ บุคลากรผู้ใช้ดุลยพินิจตรวจสอบข้อมูลการระบุตัวตนที่เพิ่มเติมของลูกค้า สามารถปฏิเสธคำขอสร้างความสัมพันธ์ของลูกค้าได้ หากปรากฏเหตุสงสัยที่อาจเสี่ยงต่อการฟอกเงินหรือสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และจัดทำรายงานข้อเท็จจริงส่งให้ผู้ตรวจสอบที่มีตำแหน่งสูงกว่า เป็นผู้กลั่นกรองรายงานและร่วมพิจารณาว่า เห็นควรรายงานเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อสำนักงานหรือไม่

<u>ตัวอย่าง</u>

วิธีการในการแสวงหาข้อมูลของ "ผู้รับประโยชน์ที่แท้จริง" ของลูกค้านิติบุคคล[1]

วิธีที่ 1 ตรวจสอบจากข้อมูลการรับประโยชน์จากการถือหุ้นตั้งแต่ร้อยละ 25 ขึ้นไปตามที่ปรากฏในหลักฐานหรือเอกสารอ้างอิง กรณีที่ไม่พบในการถือหุ้นทอดแรก ให้เรียกข้อมูลในทอดต่อไปจากลูกค้าจนกว่าจะพบตัว "ผู้รับประโยชน์ที่แท้จริง" หากไม่สามารถตรวจสอบด้วยวิธีนี้ได้ ด้วยเหตุจำเป็น ขัดข้องอย่างร้ายแรง ให้พิจารณาวิธีที่ 2

วิธีที่ 2 ตรวจสอบจากข้อมูลหรือข้อเท็จจริงในการครอบงำการบริหารองค์กรลูกค้า โดยอาจแสวงหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถืออื่นๆ หากไม่สามารถตรวจสอบด้วยวิธีนี้ได้ ด้วยเหตุขาดแคลนแหล่งข้อมูลหรือไม่พบข้อมูล ให้พิจารณาวิธีที่ 3

วิธีที่ 3 ให้พิจารณาโดยนัยว่า บุคคลธรรมดาผู้ที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย หรือในการบริหารองค์กรลูกค้า อาจเป็น "ผู้รับประโยชน์ที่แท้จริง"ของลูกค้า หากมีเหตุที่สงสัยว่า ผลลัพธ์จากการพิจารณาตามวิธีนี้ อาจไม่ถูกต้องตามข้อเท็จจริง ให้พิจารณาวิธีที่ 4 เป็นข้อยุติ

---

[1] กรณีผู้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงของลูกค้าบุคคลธรรมดา การกำหนดวิธีหาข้อมูล อาจสันนิษฐานเบื้องต้นได้ว่า ลูกค้าบุคคลธรรมดาจะสร้างความสัมพันธ์หรือธุรกรรมเพื่อประโยชน์ของตนเอง (ผู้รับประโยชน์คือ ตัวลูกค้าเอง) หากต่อมา ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม พบว่ามีเหตุอันเชื่อได้ว่า ลูกค้าอาจดำเนินความสัมพันธ์เพื่อบุคคลอื่น เช่น มีการโอนเงินในบัญชีให้แก่บุคคลอื่นทุกครั้งที่มีการฝากเงินเข้ามาหรือโอนเต็มจำนวนหรือเกือบเต็มจำนวน หรือ มีการมอบอำนาจให้บุคคลอื่นทำการแทนตลอดไป (ไม่ใช่ทำแทนเป็นครั้งคราว) ก็อาจบันทึกข้อเท็จจริงหรือสันนิษฐานได้ว่า อาจมีผู้รับประโยชน์ที่แท้จริงอื่นรวมอยู่ด้วยได้

~~วิธีที่ 4 กำหนดให้ลูกค้าระบุข้อมูลว่า ผู้ใด เป็น “ผู้รับประโยชน์ที่แท้จริง”ของลูกค้า และแสดงข้อเท็จจริง เอกสาร หรือหลักฐานอันแสดงว่า มีความเกี่ยวข้องกันระหว่างลูกค้านิติบุคคลกับผู้รับประโยชน์รายดังกล่าว~~

กรณีที่ตรวจสอบหรือได้รับแจ้งจากลูกค้าจนทราบ ตัวผู้รับประโยชน์ที่แท้จริง ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องกำหนดข้อมูลของ “ผู้รับประโยชน์ที่แท้จริง” ที่ลูกค้าต้องแจ้งให้ทราบ ดังนี้ (ดูแนวทางที่เลขาธิการประกาศที่เกี่ยวข้อง) ควรมีข้อมูลดังนี้

(ก) ข้อมูลชื่อเต็ม

(ข) ข้อมูลหมายเลขประจำตัวที่รัฐออกให้ หรือ

(ค) ข้อมูลที่อยู่ หรือ

(ง)วันเดือนปีเกิด

กรณีที่ลูกค้าไม่สามารถแจ้งข้อมูลในข้อ (ข) หรือ (ค) หรือทั้งสองข้อได้ ลูกค้าต้องแจ้งข้อมูลแวดล้อมอื่นที่เป็นประโยชน์ในการตรวจสอบ เช่น ข้อมูลสัญชาติ ข้อมูลอาชีพอื่นหรือตำแหน่งที่ผู้รับประโยชน์ที่แท้จริงดำรงอยู่ในนิติบุคคลอื่น เป็นต้น

หากปฏิบัติครบทุกวิธีอย่างเคร่งครัดแล้ว ยังไม่พบ “ผู้รับประโยชน์ที่แท้จริง”ของลูกค้าหรือลูกค้าไม่สามารถแจ้งข้อมูลอย่างน้อยตามข้อ (ก) และข้อมูลแวดล้อมอื่นๆได้ ประกอบกับผลการประเมินเบื้องต้นว่าลูกค้ามีปัจจัยเสี่ยงอันต้องขอข้อมูลนี้เพิ่มเติมอย่างแน่แท้ ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องปฏิเสธคำขอสร้างความสัมพันธ์ของลูกค้ารายดังกล่าวในที่สุด

3.4 วิธีปฏิบัติในการอนุมัติรับลูกค้า

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องกำหนดวิธีหรือขั้นตอนการพิจารณาเพื่ออนุมัติคำขอสร้างความสัมพันธ์ของลูกค้า โดยต้องจำแนกประเภทความสัมพันธ์ และกำหนดระดับตำแหน่งของบุคลากรที่มีอำนาจอนุมัติให้สอดคล้องกับประเภทความสัมพันธ์ทางธุรกิจ หรือกลุ่มลูกค้า เพื่อให้มั่นใจได้ว่า ก่อนอนุมัติสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับลูกค้า ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ได้กลั่นกรองอย่างรอบคอบ สอดคล้องกับระดับการประเมินเพื่อขอข้อมูลลูกค้าเพิ่มเติม และตลอดจนถึงการประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายของลูกค้า ณ ขั้นตอนที่อนุมัติสร้างความสัมพันธ์นั้นด้วย

ตัวอย่าง

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องกำหนดขั้นตอนการอนุมัติความสัมพันธ์ทางธุรกิจที่สอดคล้องกับความเสี่ยงของผลิตภัณฑ์ ประเภทบริการ หรือช่องทางบริการ ดังนี้

การสร้างความสัมพันธ์ประเภทสินเชื่อวงเงินต่ำ ประเภทบัญชีออมทรัพย์วงเงินไม่เกิน...บาท ประเภท..... ให้บุคลากรที่มีตำแหน่งในระดับ..... เป็นผู้อนุมัติการสร้างความสัมพันธ์ ในกรณีที่ผลการประเมินเบื้องต้นพบว่า ไม่ต้องขอข้อมูลเพิ่มเติมจากลูกค้า (เนื่องจากลูกค้าไม่มีปัจจัยเสี่ยงตามแบบแผนที่กำหนด)

การสร้างความสัมพันธ์ประเภทการค้าระหว่างประเทศ การโอนเงินระหว่างประเทศ ประเภท.... ให้บุคลากรที่มีตำแหน่งระดับ..... เป็นผู้อนุมัติการสร้างความสัมพันธ์ ในกรณีที่ผลการประเมินเบื้องต้นพบว่า ไม่ต้องขอข้อมูลเพิ่มเติมจากลูกค้า (เนื่องจากลูกค้าไม่มีปัจจัยเสี่ยงตามแบบแผนที่กำหนด)

การสร้างความสัมพันธ์ทุกประเภท ที่มีการพิจารณาพบว่า มีผลการประเมินเบื้องต้นให้ขอข้อมูลลูกค้าเพิ่มเติม เนื่องจากมีปัจจัยเสี่ยงตามแบบแผนที่กำหนด ให้บุคลากรที่มีตำแหน่ง.....จัดทำรายงานและผลการอนุมัติ ส่งให้....(ตำแหน่ง) เป็นผู้กลั่นกรองและยืนยันการอนุมัติดังกล่าวอีกชั้นหนึ่ง

การสร้างความสัมพันธ์ทุกประเภท ที่พบในขั้นตอนการบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายว่า ลูกค้าไม่อยู่ในกลุ่ม ลูกค้าที่มีความเสี่ยงต่ำ ให้บุคลากรที่มีตำแหน่ง.....จัดทำรายงานและผลการอนุมัติ ส่งให้....(ตำแหน่ง) เป็นผู้กลั่นกรองและยืนยันการอนุมัติดังกล่าวอีกชั้นหนึ่ง

กรณีที่พบว่า มีเหตุต้องปฏิเสธคำขอสร้างความสัมพันธ์ของลูกค้า บุคลากรในตำแหน่งที่มีหน้าที่พิจารณาอนุมัติ ต้องจัดทำรายงานสรุปชี้แจงเหตุแห่งการปฏิเสธ ส่งให้.....(ตำแหน่ง) พิจารณาและมีคำสั่ง

ปฏิเสธคำขอสร้างความสัมพันธ์ของลูกค้า ในชั้นสุดท้าย ร่วมกับพิจารณาการรายงานเหตุดังกล่าว เป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อสำนักงานด้วย

..... เป็นต้น

(เพิ่มข้อความตาม CDD ข้อ 15)

แม้ว่าผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม จะได้กำหนดนโยบายรับลูกค้า ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนหลักเกณฑ์ วิธีปฏิบัติ หรือแนวทางในการตรวจสอบอื่นๆอย่างครบถ้วนแล้ว ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมยังมีหน้าที่ในการบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายของลูกค้าควบคู่ไปกับการอนุมัติรับลูกค้าด้วย หมายความว่า เมื่อมีการอนุมัติรับลูกค้าแล้ว ลูกค้ารายดังกล่าว จะต้องได้รับการจัดระดับความเสี่ยงด้านด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ซึ่งเป็นไปตามนโยบาย หรือ มาตรการ หรือหลักเกณฑ์ ในการบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทาง

การเงินแก่การก่อการร้ายที่ ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ได้จัดทำขึ้นภายใต้ขอบเขตของกฎกระทรวงเรื่องการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า และกฎระเบียบอื่นๆที่เกี่ยวข้อง .

## 4. การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงสำหรับผู้ที่ทำธุรกรรมเป็นครั้งคราว

### เงื่อนไขในการทำ CDD

การทำธุรกรรมกับผู้ที่ทำธุรกรรมเป็นครั้งคราว ให้ตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงสำหรับผู้ที่ทำธุรกรรมเป็นครั้งคราว ดังต่อไปนี้

4.1 ระบุตัวตนและพิสูจน์ทราบตัวตนของผู้ที่ทำธุรกรรมเป็นครั้งคราวและผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงของผู้ที่ทำธุรกรรมเป็นครั้งคราว โดยดำเนินการ ดังนี้

(1) ระบุตัวตนของลูกค้าและพิสูจน์ทราบตัวตนของลูกค้าโดยใช้เอกสาร ข้อมูล หรือข่าวสารจากแหล่งข้อมูลสาธารณะที่น่าเชื่อถือนอกเหนือจากการขอข้อมูลจากลูกค้าก็ได้

กรณีบุคคลธรรมดา เช่น ได้แก่ บัตรประจำตัวประชนชนตัวจริง ทะเบียนบ้าน หรือ เอกสารยืนยันตัวตนที่ราชการเป็นผู้ออกให้ และข้อมูลจากแหล่งข้อมูลสาธารณะที่น่าเชื่อถือเป็นต้น

กรณีนิติบุคคล เช่น ชื่อและประเภทตามกฎหมายตลอดจนข้อมูลที่สามารถพิสูจน์ได้ถึงสถานะทางกฎหมายและการมีอยู่จริงของนิติบุคคลหรือบุคคลที่มีการตกลงกันทางกฎหมาย ข้อมูลเกี่ยวกับอำนาจในการควบคุม กำกับดูแล และผูกพันนิติบุคคล หรือบุคคลที่มีการตกลงกันทางกฎหมาย รวมทั้งให้ระบุบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งมีตำแหน่งบริหารระดับสูง สถานที่ตั้งตามที่จดทะเบียนและสถานที่ตั้งสำนักงานใหญ่ รวมถึงเอกสารแสดงที่มาของรายได้ เอกสารใบเสร็จค่าสาธารณูปโภค ทั้งนี้อาจพิจารณาดำเนินการดังนี้

(2) ระบุผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริง และใช้มาตรการที่เหมาะสมในการพิสูจน์ทราบผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริง

(3) ตรวจสอบข้อมูลของลูกค้าและผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงของลูกค้ากับข้อมูลรายชื่อบุคคลที่ถูกกำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ในกรณีที่พบว่า บุคคลหรือนิติบุคคลในข้อ (๑) เป็นบุคคลที่ถูกกำหนด ผู้มีหน้าที่รายงานต้องปฏิเสธการทำธุรกรรมกับลูกค้า และรายงานเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อสำนักงาน

4.2 ดำเนินการตรวจสอบกรณีที่มีการมอบอำนาจให้ทำธุรกรรมในนามของผู้ที่ทำธุรกรรมเป็นครั้งคราว โดยตรวจสอบเพื่อทราบว่าลูกค้าได้มีการมอบอำนาจให้สร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจหรือทำธุรกรรมในนามของลูกค้าจริง และต้องดำเนินการตรวจสอบบุคคลที่ได้รับมอบอำนาจดังกล่าว ตามขั้นตอนในข้อ 4.1 ด้วย

4.3 ดำเนินการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ที่ทำธุรกรรมเป็นครั้งคราวที่เป็นนิติบุคคลหรือบุคคลที่มีการตกลงกันทางกฎหมาย โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ระบุตัวตนและพิสูจน์ทราบตัวตนของลูกค้ารวมทั้งทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะธุรกิจของลูกค้า(นิติบุคคล)ตลอดจนโครงสร้างการบริหารจัดการหรือการเป็นเจ้าของและอำนาจในการควบคุมนิติบุคคลหรือบุคคลที่มีการตกลงกันทางกฎหมายนั้นด้วย

(2) ดำเนินการเกี่ยวกับการระบุตัวตนของลูกค้าและผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริง โดยนำตามหลักเกณฑ์ในข้อ 3.3 มาใช้โดยอนุโลม

แยก บุคคลธรรมดา กับ นิติบุคคล

4.4 ตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการทำธุรกรรมเพื่อพิจารณาถึงความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการทำธุรกรรมดังกล่าว

4.5 ผู้มีหน้าที่รายงาน ต้องประเมินความเสี่ยงของลูกค้า โดยใช้ปัจจัยที่กฎหมายกำหนด ได้แก่ บุคคลที่มีสถานภาพทางการเมือง, ภูมิศาสตร์/พื้นที่เสี่ยง, อาชีพเสี่ยง(ถ้ามีข้อมูล)) ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องจัดระดับความเสี่ยงเนื่องจากการทำธุรกรรมครั้งคราวไม่ต้องมีการดำเนินการตรวจสอบความเคลื่อนไหวซึ่งต้องมีระดับความเข้มข้นที่สอดคล้องกับระดับความเสี่ยง แต่ให้ดูว่า ถ้าลูกค้ามีความเสี่ยงสูง ควรตรวจสอบให้แน่ใจว่า ธุรกรรมที่ทำขึ้นไม่มีเหตุอันควรสงสัย

กรณีที่ผู้มีหน้าที่รายงานพบว่า ผู้ที่ทำธุรกรรมเป็นครั้งคราว มีความเสี่ยงสูงตามปัจจัยที่กฎหมายกำหนด ให้ผู้มีหน้าที่รายงาน ตรวจสอบอย่างเข้มข้นว่า ธุรกรรมที่ผู้ที่ทำธุรกรรมเป็นครั้งคราวขอดำเนินการนั้นมีข้อเท็จจริงที่อาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินหรือไม่ หากไม่พบข้อเท็จจริงฯ ก็ดำเนินธุรกรรมจนเสร็จสิ้นได้ แต่หากพบข้อเท็จจริงที่สงสัยว่า ผู้ที่ทำธุรกรรมเป็นครั้งคราวหรือการทำธุรกรรมดังกล่าว อาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือฟอกเงิน ผู้มีหน้าที่รายงานอาจพิจารณาปฏิเสธการทำธุรกรรมก็ได้ ทั้งนี้ ผู้มีหน้าที่รายงานต้องรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อสำนักงาน (ไม่ว่าจะรับทำธุรกรรมหรือปฏิเสธการทำธุรกรรมนั้นก็ตาม)

[i] ตำแหน่ง ผู้บริหารสูงสุด ในที่นี้หมายความถึง ตำแหน่งที่มีอำนาจสูงสุดในการบริหาร หรือตำแหน่งที่สามารถกำหนดนโยบายหลักหรือนโยบายสำคัญในการดำเนินกิจการขององค์กร

[ii] นัยสำคัญ ในที่นี้ คือ มีความสำคัญ มีบทบาทสำคัญ

[iii] คู่สัญญาที่มีนัยสำคัญของลูกค้า หมายความว่า กรณีที่ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ขอให้ลูกค้า(นิติบุคคลต่างชาติ)แสดงหลักฐานเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจในไทย อาจให้แสดงหนังสือสัญญาที่มีคู่สัญญาอยู่ในประเทศไทย และหากในสัญญาที่นำมาแสดงนั้น ปรากฏชื่อคู่สัญญาที่มีความสำคัญทางธุรกิจตามวัตถุประสงค์ของสัญญา เช่น คู่สัญญาฝ่ายที่ลงลายมือชื่อ (ปรากฏชื่อคู่สัญญาฝ่ายตรงข้าม) กรณีนี้เป็นตัวอย่างของคำว่าคู่สัญญาที่มีนัยสำคัญ ซึ่งอาจมีมากกว่า 2 ฝ่ายก็ได้

การบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องกำหนดนโยบายหรือมาตรฐานการบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ซึ่งต้องประกอบไปด้วย การบริหารความเสี่ยงภายในองค์กร เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ บริการทางการเงินและช่องทางบริการ เพื่อทราบว่า ตนมีโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นแหล่งฟอกเงินมากหรือน้อย ในแต่ละผลิตภัณฑ์ บริการทางการเงินและช่องทางบริการ และนำผลการบริหารความเสี่ยงนี้ ไปใช้ในการประเมินความเสี่ยงลูกค้า ทั้งในขั้นตอนการระบุตัวตน ขั้นตอนในการอนุมัติรับลูกค้า ตลอดจนถึงขั้นตอนที่ดำเนินความสัมพันธ์กับลูกค้า

นอกจากการกำหนดนโยบายหรือมาตรฐานการบริหารความเสี่ยงภายในองค์กร ข้างต้นแล้ว ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ยังมีหน้าที่กำหนดนโยบายหรือมาตรฐานการบริหารความเสี่ยงสำหรับลูกค้าด้วย โดยควรต้องนำผลการบริหารความเสี่ยงภายในองค์กรมาเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณากำหนดมาตรฐานการบริหารความเสี่ยงสำหรับลูกค้าร่วมกับปัจจัยส่วนอื่นที่กฎหมายกำหนดหรือผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมกำหนดเพิ่มเติมเองภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย

กระบวนการบริหารความเสี่ยงของลูกค้า เป็นขั้นตอนที่ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นในครั้งแรก พร้อมกับการอนุมัติการสร้างความสัมพันธ์หรืออนุมัติรับทำธุรกรรมแบบครั้งคราว แต่หลังจากสร้างความสัมพันธ์แล้ว ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ยังคงมีหน้าที่ดำเนินกระบวนการบริหารความเสี่ยงอย่างต่อเนื่องไปจนยุติความสัมพันธ์

1. การบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายภายในองค์กร

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องกำหนดมาตรฐานการบริหารความเสี่ยงของ ผลิตภัณฑ์ บริการและช่องทางบริการ ที่องค์กรดำเนินกิจการอยู่ ซึ่งมาตรฐานดังกล่าวนี้ ได้แก่ ผลการประเมินความเสี่ยงของทุกผลิตภัณฑ์ บริการ และช่องทางบริการ ทั้งนี้ การบริหารความเสี่ยงดังกล่าว จะถูกนำไปใช้เป็นเงื่อนไขหนึ่งในกระบวนการ ประเมินผลเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมของลูกค้าในขั้นตอนการระบุตัวตนของลูกค้า รวมถึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่นำไปใช้พิจารณาในกระบวนการประเมินความเสี่ยงของลูกค้าแต่ละรายเพื่อกำหนดความเข้มข้นในการตรวจสอบความเคลื่อนไหวในการทำธุรกรรมและในการดำเนินความสัมพันธ์ต่อไป

มาตรฐานการบริหารความเสี่ยง อาจจัดทำในรูปแบบของนโยบายหลักขององค์กร หรือนโยบายรองภายใต้นโยบายด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย หรือในรูปแบบของกฎระเบียบภายในองค์กรอื่นๆ แต่ต้องมั่นใจว่า มาตรฐานการบริหารความเสี่ยงนี้เป็นขั้นตอนสำคัญที่องค์กรและบุคลากรจะละเลยมิได้ และต้องนำมาใช้อย่างเคร่งครัด

1.1 การประเมินความเสี่ยงของผลิตภัณฑ์หรือบริการ

ผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมินความเสี่ยงภายในองค์กรของผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการต่างๆ และช่องทางบริการ ของผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม เป็นหนึ่งในปัจจัยหลายข้อ ที่ใช้คัดแยกกลุ่มลูกค้าตั้งแต่ในกระบวนการระบุตัวตนในขั้นตอนการรับลูกค้า เพื่อพิจารณาว่า ระดับความเสี่ยงของลูกค้า และพิจารณาว่าลูกค้ารายใดอยู่ในหลักการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงแบบเบาบาง (Simplify CDD) แบบปกติ (CDD) หรือ แบบเข้มข้น (Enhance CDD ) นอกจากนั้น ยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่ใช้ในการบริหารความเสี่ยงของลูกค้าด้วย

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องกำหนดมาตรฐานการบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย สำหรับการดำเนินกิจการของตน โดยมุ่งไปที่ผลิตภัณฑ์ทางการเงินและประเภทบริการต่างๆ ว่า ผลิตภัณฑ์และบริการกลุ่มใดน่าจะมีความเสี่ยงด้านการฟอกเงินสูงกว่าและกลุ่มใดน่าจะมีความเสี่ยงต่ำกว่า ซึ่งหลักเกณฑ์การบริหารความเสี่ยงเรื่องนี้อยู่ใน แนวทางที่เลขาธิการกำหนด เรื่อง ปัจจัยหรือลักษณะในการพิจารณาลูกค้าที่มีความเสี่ยงต่ำ

อย่างไรก็ดี ผลการประเมินความเสี่ยงของผลิตภัณฑ์และบริการ มิได้บ่งชี้ว่า ผู้มีหน้าที่รายงานที่มีผลิตภัณฑ์หรือบริการที่เสี่ยงสูงกว่านั้น เป็นผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ที่มีความเสี่ยงด้านการฟอกเงินสูง แต่เป็นสัญญาณที่ทำให้ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ทราบว่า ตนจำเป็นต้องบริหารจัดการความเสี่ยงของแต่ละผลิตภัณฑ์หรือบริการ โดยใช้วิธีการแบบใดหรือเข้มข้นเพียงใด เนื่องจากวัตถุประสงค์ในการดำเนินการบริหารความเสี่ยงของผลิตภัณฑ์และบริการต่างๆนั้น คือ ความต้องการให้ผู้มีหน้าที่รายงาน หาทางกำจัดความเสี่ยงหรือลดความเสี่ยงให้มากที่สุด แล้วจึงนำไปปรับใช้เป็นปัจจัยความเสี่ยงในการประเมินเพื่อหาข้อมูลลูกค้าเพิ่มเติมและประเมินระดับความเสี่ยงของลูกค้าแต่ละรายด้วย

แนวทางการบริหารความเสี่ยงโดยหลักการ ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องพิจารณาตามหลักเกณฑ์ในแนวทางที่เลขาธิการกำหนด เรื่อง ปัจจัยหรือลักษณะในการพิจารณาลูกค้าที่มีความเสี่ยงต่ำ แต่ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม มีมาตรการจัดการความเสี่ยงที่เข้มข้นและใช้ควบคุมความเสี่ยงสำหรับผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้นๆได้อย่างเกิดประสิทธิผล ผลิตภัณฑ์หรือบริการที่เคยได้รับการประเมินว่ามีความเสี่ยงสูงก็อาจจะลดระดับความเสี่ยงลงได้

ตัวอย่าง

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม อาจกำหนดแนวทางการบริหารความเสี่ยงของผลิตภัณฑ์หรือบริการต่างๆ ตามกระบวนการอย่างง่าย ดังนี้

**ขั้นตอนที่หนึ่ง** การรวบรวมผลิตภัณฑ์และบริการที่องค์กรให้บริการแก่ลูกค้าที่เกี่ยวข้องกับ

การเงินการลงทุน หรือการพาณิชย์ที่ส่งผลให้ลูกค้านำเงินหรือทรัพย์สินมาหมุนเวียนในระบบหรือผ่านระบบการซื้อผลิตภัณฑ์หรือใช้บริการดังกล่าว ให้ครบถ้วน

**ขั้นตอนที่สอง** การคัดแยกกลุ่มผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินที่มีความเสี่ยงต่ำออกจากผลิตภัณฑ์และบริการทั้งหมด รวมถึงอาจจัดระดับความเสี่ยงขั้นต่างๆสำหรับผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินส่วนที่เหลือ

**ขั้นตอนที่ 3** การประเมินความเสี่ยงและบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยง สำหรับผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินที่ไม่อยู่ในกลุ่มความเสี่ยงต่ำ

**ขั้นตอนที่ 4** ในการตรวจสอบระบบการบรรเทาความเสี่ยงและปรับปรุงการบริหารความเสี่ยงของผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะเมื่อมีผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงินใหม่

**ขั้นตอนพิเศษ** ในการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงสำหรับผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีใหม่

การกำหนดปัจจัยในการประเมินความเสี่ยง

ในการประเมินความเสี่ยงเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมต้องนำหลักการพิจารณาตามแนวทางที่เลขาธิการกำหนด เรื่องในกฎกระทรวง เรื่อง ปัจจัยหรือลักษณะในการพิจารณาลูกค้าที่มีความเสี่ยงต่ำ โดยนำปัจจัยเฉพาะที่เกี่ยวของกับผลิตภัณฑ์และบริการมาปรับใช้ ได้แก่

(1) ปัจจัยเรื่องการโอน เปลี่ยนมือ ผลิตภัณฑ์หรือสิทธิในการใช้บริการรวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการใช้บริการ สามารถโอนหรือเปลี่ยนมือให้แก่เจ้าของรายอื่นได้ อาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่สอดคล้องกับกระบวนการฟอกเงิน ที่มีขั้นตอนการเปลี่ยนมือหรือการโอนเปลี่ยนที่ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินโดยเฉพาะ ผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ เปลี่ยนมือได้โดย ลูกค้าเป็นผู้ดำเนินขั้นตอนการโอนหรือเปลี่ยนมือได้เอง หรือขั้นตอนการเปลี่ยนมือหรือโอน กระทำได้โดยง่าย และเสร็จสิ้นอย่างรวดเร็ว จะมีความเสี่ยงต่อการฟอกเงินหรือสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายมากกว่า

(2) ปัจจัยเรื่องการเปลี่ยนเป็นเงินสด ผลิตภัณฑ์หรือสิทธิในการใช้บริการ ที่สามารถเปลี่ยนสภาพเป็นเงินสดได้ในขั้นตอนสุดท้าย ที่ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ประเภทใดประเภทหนึ่งหรือหลายประเภทจ่ายให้แก่ลูกค้าโดยตรง โดยเฉพาะ ตราสารที่สามารถแลกเป็นเงินได้ โดยอาจดำเนินการที่ธนาคารแห่งหนึ่งหรือหลายแห่ง หรือผู้ประกอบกิจการเกี่ยวกับปัจจัยการชำระเงินตราต่างประเทศ หรือ หมายเลขอ้างอิงหรือเอกสารที่ระบุข้อมูลอย่างง่าย เพื่อนำไปรับเงินสด ณ สถานประกอบการที่หนึ่งหรือหลายที่ (เว้นแต่รับรองได้ว่าจะมีการตรวจสอบข้อมูลผู้รับเงินตามอย่างเคร่งครัด ตามกฎกระทรวง ฯ) (หารือธนาคาร)

(3) ปัจจัยเรื่องวงเงินที่ไม่จำกัดหรือจำนวนครั้งในการใช้บริการ ผลิตภัณฑ์หรือสิทธิในการใช้บริการที่ไม่มีการจำกัดวงเงินในการใช้บริการ ย่อมมีความเสี่ยงต่อการกลายเป็นช่องทางหมุนเวียนเงินในครั้งละจำนวนมาก และหากไม่มีการจำกัดจำนวนครั้งในการใช้บริการด้วยแล้ว ยิ่งทำให้เกิดความเสี่ยงที่สูงขึ้น ดังนั้น ผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีเงื่อนไขในการจำกัดการซื้อขาย หรือบริการทางการเงินที่ไม่มีการจำกัดจำนวนครั้งในการใช้บริการ จะมีความเสี่ยงสูงกว่า

(4) ปัจจัยเรื่องการใช้ข้ามแดน ผลิตภัณฑ์หรือสิทธิในการใช้บริการสามารถใช้หรือนำไปใช้ได้ในต่างประเทศ จะมีความเสี่ยงด้านการฟอกเงินข้ามประเทศสูงกว่า และในกรณีที่ผลิตภัณฑ์หรือสิทธิในการใช้บริการสามารถใช้ได้ในต่างประเทศและเป็นการจ่ายเงินสดโดยตรงแก่ผู้รับ (โดยไม่ผ่านบัญชีที่ได้รับการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าจากสถาบันการเงิน) จะยิ่งมีความเสี่ยงสูงขึ้น

(5) ปัจจัยเรื่องการก่อภาระหนี้ ผลิตภัณฑ์หรือบริการที่มีลักษณะเป็นการให้สินเชื่อหรือกู้ยืมอันจะก่อให้เกิดภาระหนี้สินแก่ลูกค้า มักจะมีความเสี่ยงต่ำ เนื่องจาก ไม่สอดคล้องกับรูปแบบของการฟอกเงิน แต่ในกรณีที่ ผลิตภัณฑ์หรือบริการมีลักษณะที่ให้วงเงินลูกค้าชั่วคราว และไม่มีการเรียกดอกเบี้ยกรณีชำระคืนตามกำหนดเวลา อาจเป็นช่องทางหนึ่งในการฟอกเงินเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้เงินสดในการซื้อสินค้าหรือบริการต่างๆ อย่างไรก็ดี ผลิตภัณฑ์หรือบริการดังกล่าวจะมีความเสี่ยงสูงขึ้นเมื่อไม่มีการกำหนดวงเงินสูงสุด หรือกำหนดวงเงินสูงสุดในมูลค่าสูงมาก แต่จากเหตุผลทั้งหมด ปัจจัยในข้อนี้ ก็ถือเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่ำในการใช้ฟอกเงิน มากกว่าข้ออื่นๆข้างต้น

(6) ปัจจัยเรื่องประเภทผลิตภัณฑ์หรือบริการ ผลิตภัณฑ์หรือบริการบางประเภท ได้รับการยอมรับว่า มีความเสี่ยงต่ำด้านการฟอกเงิน เนื่องจาก วัตถุประสงค์ของผลิตภัณฑ์หรือบริการและผลประโยชน์ที่ได้จากผลิตภัณฑ์และบริการนั้น เป็นไปเพื่อเยียวยาหรือชดเชยความเสียหายหรือเพื่อการออมที่จำเป็นสำหรับบุคคลบางกลุ่มเท่านั้น ได้แก่

- การประกันวินาศภัย
- การประกันชีวิตที่จ่ายกรณีเดียวคือ เมื่อผู้เอาประกันเสียชีวิต
- การประกันแบบกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ของลูกจ้างหรือเพื่อเยียวยาความเสียหาย
- กองทุนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการออมสำหรับผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส และมีการกำหนดวงเงินในการซื้อหรือได้สิทธิในการใช้บริการ
- ผลิตภัณฑ์ทางการเงินสำหรับผู้ยากไร้ซึ่งรัฐเป็นผู้สนับสนุน และมีการจำกัดวงเงินสำหรับลูกค้าแต่ละราย

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม จำเป็นต้องนำหลักการในข้อนี้ ไปกำหนดนโยบาย/แนวทาง/หลักเกณฑ์ การบริหารความเสี่ยงภายในองค์กรสำหรับผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงิน เพื่อใช้ในขั้นตอนการประเมินผลการขอข้อมูลเพิ่มเติมของลูกค้า และในขั้นตอนการจัดระดับความเสี่ยงของลูกค้าด้วย

1.2 การประเมินความเสี่ยงของช่องทางการให้บริการ

ช่องทางการให้บริการ หมายถึง รูปแบบ วิธีการที่ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม จะนำผลิตภัณฑ์หรือบริการ ไปสู่ลูกค้า ซึ่งรวมถึงช่องทางการบริการตั้งแต่เริ่มสร้างความสัมพันธ์จนถึงการทำธุรกรรม ช่องทางการให้บริการอาจแบ่งออกเป็น

ช่องทางที่ 1 ช่องทางการให้บริการผ่านพนักงานของผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ไม่ว่าจะที่สำนักงาน สาขา หรือนัดหมายให้บริการนอกสถานที่ก็ตาม

ช่องทางที่ 2 ช่องทางการให้บริการผ่านตัวแทน/นายหน้า กรณีนี้ถือว่า ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทน/นายหน้า (เท่าที่กระทำในกรอบการให้บริการที่ตกลงกันไว้) และถือว่า ช่องทางนี้เป็นการให้บริการแบบพบหน้า เช่นเดียวกันกับช่องทางข้างต้น

ช่องทางที่ 3 ช่องทางการให้บริการผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือการสื่อสารด้วยวิธีอื่นที่ไม่ใช่การพบหน้า เช่น การเปิดบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ผ่านอินเตอร์เน็ต การสั่งซื้อหน่วยลงทุนทางโทรศัพท์ การเบิกถอนเงินจากเครื่องถอนเงินสดอัตโนมัติ การเปิดใช้บริการโอนเงินผ่านอินเตอร์เน็ต เป็นต้น

โดยหลักการทั่วไป ช่องทางการให้บริการรูปแบบที่ 3 มักจะมีความเสี่ยงมากกว่าช่องทางอื่นๆ เว้นแต่ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม กำหนดมาตรการที่เคร่งครัดให้ลูกค้าต้องมาพบหน้าพนักงานเพื่อยืนยันก่อนการเปิดให้บริการทำธุรกรรมครั้งแรก ซึ่งถ้าเป็นกรณีนี้ ถือว่า ช่องทางการสร้างความสัมพันธ์ครั้งแรกประกอบด้วยการใช้ช่องทาง 2 รูปแบบ และช่องทางหลักอันก่อให้เกิดธุรกรรม ถือเป็นช่องทางที่มีความเสี่ยงต่ำ แต่ในกรณีที่ไม่มีช่องทางใดกำหนดให้ลูกค้าต้องมาพบพนักงานเพื่อยืนยันการสร้างความสัมพันธ์ ก็ยังถือว่าเป็นช่องทางที่มีความเสี่ยงมากกว่า เว้นแต่ผู้มีหน้าที่รายงานมาตรการตรวจสอบการแสดงตนและระบุตัวตนที่มีประสิทธิภาพ และมั่นใจได้ว่า มีโอกาสที่ลูกค้าจะใช้ชื่อปลอม นามแฝง หรือใช้ชื่อตนกระทำการแทนผู้อื่นโดยไม่แจ้งต่อผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ควรพิจารณาความเสี่ยงเกี่ยวกับการเลือกใช้ช่องทางการใช้บริการ ร่วมกับปัจจัยความเสี่ยงเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ รวมถึงข้อมูลของลูกค้าด้วย เพื่อให้เกิดการใช้ดุลยพินิจในการประเมินความเสี่ยงที่แม่นยำที่สุด

2. การบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายสำหรับลูกค้า

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย/มาตรการหรือหลักเกณฑ์ เพื่อบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และนำมาปรับใช้กับลูกค้าทุกราย การบริหารความเสี่ยงในที่นี้ คือการกำหนดระดับความเสี่ยงที่เหมาะสมสำหรับลูกค้าแต่ละราย โดยพิจารณาจากปัจจัยที่กฎหมายกำหนดหลักการไว้ ร่วมกับปัจจัยอื่นๆ ที่ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม อาจพิจารณากำหนดเพิ่มเติมตามนโยบายภายในองค์กร เพื่อจะได้กำหนดมาตรการตรวจสอบที่มีความเข้มข้นสอดคล้องกับระดับความเสี่ยงของลูกค้า

กระบวนการบริหารความเสี่ยงสำหรับลูกค้านั้น ต้องดำเนินการอยู่ตลอดระยะเวลาจนกว่าความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับลูกค้าจะยุติลง โดยการบริหารความเสี่ยงสำหรับลูกค้า จะเริ่มดำเนินการครั้งแรกและควรต้องเสร็จสิ้นพร้อมกันกับขั้นตอนที่ ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม อนุมัติสร้างความสัมพันธ์ และต้องตรวจทานปรับปรุงอยู่เสมอ โดยการบริหารความเสี่ยงในขั้นตอนต่อไป นอกจากจะขึ้นอยู่กับมาตรฐานที่ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม กำหนดขึ้นแล้ว ยังขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการดำเนินความสัมพันธ์ การทำธุรกรรม การเคลื่อนไหวทางธุรกิจที่ลูกค้าดำเนินไป เนื่องจาก หากลูกค้ามีรูปแบบพฤติกรรม หรือความเคลื่อนไหวในการทำธุรกรรมที่ผิดปกติและทำให้ผู้รายงานพบว่า มีโอกาสสูงสุดที่จะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน หรือการฟอกเงิน ผู้รายงานต้องดำเนินการบริหารความเสี่ยง ด้วยการประเมินความเสี่ยงของลูกค้ารายนั้นๆใหม่ ทันที โดยใช้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันที่สุดเป็นส่วนสำคัญในการประเมินระดับความเสี่ยงด้วย

2.1 หลักการกำหนดปัจจัยในการประเมินความเสี่ยงสำหรับลูกค้า

ในการกำหนดมาตรการบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย หมายถึง ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องกำหนดปัจจัยในการประมินความเสี่ยงลูกค้าทุกประเภท (หมายถึง ทั้งลูกค้าบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลหรือบุคคลที่ตกลงกันทางกฎหมาย รวมถึงกรณีที่มีการแบ่งลูกค้าตามประเภทบริการ ก็ต้องกำหนดปัจจัยในการประเมินความเสี่ยงสำหรับลูกค้าทุกประเภทบริการดังกล่าว) หลังจากนั้น ต้องมีการวางแนวทางในการใช้ดุลยพินิจในการวิเคราะห์ กรณีที่มีปัจจัยความเสี่ยงที่ขัดแย้งกันสำหรับลูกค้ารายเดียว เช่น ลูกค้ารายหนึ่ง มีข้อมูลและลักษณะตรงกับปัจจัยเสี่ยงประเภทความเสี่ยงต่ำ ในขณะเดียวกันก็มีปัจจัยประเภทความเสี่ยงสูงร่วมอยู่ด้วย

~~2.1.1 การกำหนดปัจจัยในการพิจารณาความเสี่ยงของลูกค้า ประเภท ปัจจัยที่ต้องพิจารณาเด็ดขาด~~

~~หมายความว่า กรณีที่พบว่าลูกค้าที่ได้รับการประเมินความเสี่ยงอยู่นั้น มีข้อมูลตรงกับปัจจัยดังต่อไปนี้ ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องปฏิเสธความสัมพันธ์ หรือระงับการดำเนินการทางทรัพย์สิน สำหรับลูกค้าดังกล่าว โดยไม่ต้องใช้ดุลยพินิจใดๆ ได้แก่~~

~~"ปัจจัยเกี่ยวกับรายชื่อที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายตามที่กฎหมายกำหนด"~~

~~กรณีที่ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม พบว่า ลูกค้ามีข้อมูลตรงกับรายชื่อที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ดังต่อไปนี้~~

~~- บุคคลถูกกำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ทั้งนี้ ประกอบไปด้วยข้อมูล 2 ส่วน ตามกฎหมายดังกล่าว คือ~~

~~ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายและสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ซึ่งเป็นบุคคลที่ถูกกำหนด โดยคำสั่งศาล~~

~~ส่วนที่ 2 ข้อมูลผู้ที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายและสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ตามมติคณะมนตรีความมั่งคงแห่งสหประชาชาติ ที่สำนักงาน ปปง. ประกาศ~~

2.1.2 การกำหนดปัจจัยในการพิจารณาความเสี่ยงของลูกค้า ประเภท ปัจจัยความเสี่ยงสูง

ในการประเมินความเสี่ยงลูกค้า ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมต้องพิจารณาปัจจัยหลักๆ ดังต่อไปนี้ ซึ่งหากลูกค้ามีข้อมูลตรงกับปัจจัยความเสี่ยงข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อรวมกัน ลูกค้ารายดังกล่าวก็มีโอกาสที่จะมีความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายในระดับสูง แต่ก็มีปัจจัยบางประการที่จำเป็นต้องใช้ดุลยพินิจร่วมกับข้อมูลปัจจัยประกอบอื่นๆด้วย

2.1.2.1 ปัจจัยเรื่อง ความเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด~~ร้ายแรง~~

กรณีที่ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม พบว่า ลูกค้ามีความเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน ~~อาญาร้ายแรง~~ต่างๆ โดยเฉพาะความผิดมูลฐาน ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน(ยกเว้นเกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย) ทั้งในกรณีที่ลูกค้ามีส่วนในการกระทำความผิด หรือเคยเป็นบุคคลที่ได้รับการพิพากษา หรือลงโทษ อันเนื่องมาจากการกระทำความผิดก็ตาม

ปัจจัยในข้อนี้ ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม อาจใช้ดุลยพินิจไม่อนุมัติรับลูกค้า (ปฏิเสธความสัมพันธ์ทางธุรกิจ) หรือยุติความสัมพันธ์ทางธุรกิจ หากพบว่า ลูกค้ามีโอกาสเสี่ยงสูงในการฟอกเงินหรือกระทำความผิดมูลฐานอันจะทำให้ผู้รายงานกลายเป็นแหล่งฟอกเงินต่อไป

2.1.2.2 ปัจจัยเรื่อง ข้อมูลการยึด อายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดและคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

กรณีที่ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม พบว่า ลูกค้าเป็นผู้ที่สำนักงาน มีคำสั่งยึด อายัด หรือศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน (ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน) ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องพิจารณาให้ลูกค้าดังกล่าว อยู่ในระดับความเสี่ยงสูง เนื่องจาก ผู้ที่อยู่ในรายชื่อดังกล่าวนี้ มีโอกาสที่จะครอบครองทรัพย์สินที่อาจเกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน

กรณีที่ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม พบว่า ลูกค้า อยู่ในขั้นตอนการระงับการดำเนินการทางทรัพย์สิน (ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย) ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องดำเนินการตามกระบวนการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายต่อลูกค้ารายนั้นด้วย ได้แก่ การระงับการดำเนินการทางทรัพย์สินที่เป็นการทำธุรกรรมการจ่าย โอน จำหน่าย คืน ให้แก่ลูกค้าหรือบุคคลที่สาม และแจ้งข้อมูลต่อสำนักงานตามที่หลักเกณฑ์และวิธีการที่ กำหนด(กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายโดยมิชักช้า)

2.1.2.3 ปัจจัยเรื่อง บุคคลที่มีสถานภาพทางการเมือง

กรณีที่ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม พบว่า ลูกค้าเป็นบุคคลที่มีสถานภาพทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นระดับในประเทศ ต่างประเทศ หรือองค์กรระหว่างประเทศ ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมต้องกำหนดให้ลูกค้าดังกล่าวอยู่ในกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูง เนื่องจาก ตามข้อมูลจากมาตรฐานสากลพบว่า กลุ่มบุคคลที่มีสถานภาพทางการเมือง เป็นกลุ่มที่มีโอกาสกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตและการรับสินบน[1] มากที่สุด จึงเป็นบรรทัดฐานว่า ปัจจัยเรื่อง บุคคลที่มีสถานภาพทางการเมือง ต้องได้รับการตรวจสอบจากเข้มข้นอยู่ในกลุ่มลูกค้าเสี่ยงสูงเสมอ ไม่ว่าจะใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการที่มีความเสี่ยงระดับใดก็ตาม

ขอบเขตของคำว่า บุคคลที่มีสถานภาพทางการเมืองตามข้อบัญญัติในกฎกระทรวงฯ ตลอดจนตามมาตรฐานสากล ได้ระบุไว้อย่างกว้างขวาง แต่ก็สามารถระบุลักษณะเฉพาะได้บ้าง ดังนี้

(1) กรณีบุคคลที่มีสถานภาพทางการเมืองในประเทศและต่างประเทศ ควรพิจารณาถึง ข้าราชการ ผู้ดำรงตำแหน่งในหน่วยงานรัฐ องค์กรของรัฐ นักการเมืองทั้งระดับประเทศและท้องถิ่น ผู้ที่มีส่วนได้เสียในกิจการสำคัญของชาติ เช่น

- ข้าราชการทั้งส่วนกลางและภูมิภาค ในระดับสูงสุดของหน่วยงานรัฐระดับ กระทรวง

[1] และเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต UNCAC 2003

ทบวง กรม รวมถึงข้าราชการทหาร ตำรวจ ที่ดำรงยศสูงสุดหรือเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดหรือเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับผลประโยชน์ในองค์กรระดับ กรม ภาคหรือองค์กรส่วนกลาง ของทุกเหล่า ข้าราชการอัยการระดับสูง ข้าราชการตุลาการระดับสูง

- ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการการเมือง ในระดับประเทศ เช่น คณะรัฐบาล ที่ปรึกษาทางการเมือง สมาชิกในสภาสำคัญของรัฐ คณะกรรมการอิสระที่ก่อตั้งโดยรัฐธรรมนูญ

- ผู้บริหารระดับสูงหรือคณะกรรมการบริหารขององค์การมหาชน รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรที่ดำเนินกิจการทางพาณิชย์ ซึ่งรัฐมีส่วนได้เสีย

- บุคคลที่ใกล้ชิด (คู่สมรส บุตร บิดามารดา เป็นต้น) หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยนัยทางธุรกิจ (เป็นหรือเคยเป็นหุ้นส่วนธุรกิจ หรือครอบครองทรัพย์สินแทน เป็นต้น) ก็ถือว่า อยู่ในกลุ่มเดียวกันกับบุคคลที่มีสถานภาพทางการเมืองด้วย

- อดีตบุคคลที่ดำรงตำแหน่งข้างต้น ที่พ้นตำแหน่งมาแล้วไม่เกิน 1 ปี หรือยังคงมีบทบาทเกี่ยวข้องกับตำแหน่งดังกล่าวแม้จะพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเกินหนึ่งปีก็ตาม

(2) กรณีบุคคลที่มีสถานภาพทางการเมืองในองค์กรระหว่างประเทศควรพิจารณาถึงผู้บริหารระดับสูงหรือคณะกรรมการบริหาร หรือผู้ที่อยู่ในตำแหน่งที่มีโอกาสเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ขององค์กรระหว่างประเทศ

ทั้งนี้ องค์กรระหว่างประเทศที่ควรพิจารณา ได้แก่ องค์กรที่เป็นการรวมตัวของผู้แทนในระดับประเทศจากหลายประเทศ และมีการบริหารเงินจำนวนมากภายในองค์กร ไม่ว่าองค์กรดังกล่าวจะก่อตั้งด้วยวัตถุประสงค์ใดก็ตาม

2.1.2.4 ปัจจัยเรื่อง อาชีพที่มีความเสี่ยง

ข้อมูลอาชีพที่มีความเสี่ยง สำนักงานจะเป็นผู้กำหนดไว้ในประกาศสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เรื่อง แนวทางในการกำหนดปัจจัยเพื่อพิจารณาความเสี่ยงของลูกค้าเกี่ยวกับอาชีพ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะเป็นไปตามการประเมินความเสี่ยงระดับประเทศในแต่ละครั้ง ดังนั้น ข้อมูลอาชีพเสี่ยงสามารถเปลี่ยนแปลงได้ หากอาชีพใดอาชีพหนึ่งได้รับการกำกับดูแล และมีมาตรการด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายที่มีประสิทธิภาพ เพียงพอ ดังนั้น ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องตรวจสอบข้อมูลอาชีพเสี่ยงทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงโดยประกาศจากสำนักงาน

ปัจจัยข้อนี้ ไม่ถือเป็นปัจจัยที่ต้องพิจารณาเป็นความเสี่ยงสูงอย่างเคร่งครัด เพราะหากลูกค้ามีข้อมูลอื่นที่ทำให้ปัจจัยในข้อนี้ ลดความสำคัญลง ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ก็อาจใช้ดุลยพินิจ ประเมินลูกค้าในระดับความเสี่ยงที่ลดลงได้

2.1.2.5 ปัจจัยเรื่อง พื้นที่และประเทศที่มีความเสี่ยง

ข้อมูลเรื่องพื้นที่และประเทศที่มีความเสี่ยง สำนักงานจะเป็นผู้กำหนดไว้ในประกาศสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เรื่อง แนวทางในการกำหนดปัจจัยเพื่อพิจารณาความเสี่ยงของลูกค้าเกี่ยวกับพื้นที่หรือประเทศ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะเป็นไปตามการประเมินอย่างเป็นทางการของคณะกรรมการ Financial Action Task Force หรือ FATF และในกรณีที่มีพื้นที่เสี่ยงอยู่ในประเทศ ได้แก่ พื้นที่ที่อยู่ภายใต้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณฉุกเฉิน หรือพื้นที่ที่สำนักงานพิจารณาให้เป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงซึ่งจะกำหนดขึ้นเฉพาะกรณีที่มีสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงสูงในด้านนั้น ๆ ดังนั้น ข้อมูลพื้นที่และประเทศที่มีความเสี่ยง อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามผลการประกาศของคณะกรรมการระดับสากล รัฐบาล และสำนักงาน แล้วแต่กรณี ดังนั้น ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องตรวจสอบข้อมูลพื้นที่และประเทศเสี่ยงทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลง

ปัจจัยข้อนี้ ไม่ถือเป็นปัจจัยที่ต้องพิจารณาเป็นความเสี่ยงสูงอย่างเคร่งครัด เพราะหากลูกค้ามีข้อมูลอื่นที่ทำให้ปัจจัยในข้อนี้ ลดความสำคัญลง ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ก็อาจใช้ดุลยพินิจ ประเมินลูกค้าในระดับความเสี่ยงที่ลดลงได้

2.1.2.6 ปัจจัยเรื่อง ความเสี่ยงตามสถานการณ์อื่นๆ

กรณีที่มีสถานการณ์พิเศษ ที่ทำให้เกิดความเสี่ยงด้านการฟอกเงินหรือการสนับสนุนทาการเงินแก่การก่อการร้าย หรือความเสี่ยงจากการกระทำความผิดมูลฐานอย่างหนึ่งอย่างใด หรือมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตรวจสอบลูกค้า ที่ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ควรพิจารณาเป็นปัจจัยสำคัญในการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงตามกฎกระทรวง สำนักงานจะแจ้งข้อมูลดังกล่าว โดยเป็นไปตามวิธีการที่สำนักงานกำหนด เช่น ข้อมูลการกลั่นกรองรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยที่ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม แต่ละรายส่งต่อสำนักงาน เป็นต้น

ทั้งนี้ ข้อมูลที่อาจแจ้งหรือเผยแพร่ตามปัจจัยในข้อนี้ มักมีความสำคัญซึ่งผู้ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ควรต้องพิจารณาเป็นปัจจัยสำคัญในการพิจารณาความเสี่ยงสูงของลูกค้า

2.1.2.7 ปัจจัยเรื่อง วัตถุประสงค์และการใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการ

นอกจากปัจจัยต่างๆข้างต้น ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ควรพิจารณานำปัจจัยความเสี่ยงด้านผลิตภัณฑ์ บริการและช่องทางบริการ ซึ่งอยู่ในกระบวนการบริหารความเสี่ยงภายในองค์กร มาใช้ร่วมกับปัจจัยความเสี่ยงในส่วนนี้ด้วย เพื่อให้มีช่องทางการใช้ดุลยพินิจเพิ่มขึ้น ในกรณีที่ลูกค้ามีปัจจัยหลายประการร่วมกัน

2.1.3 การกำหนดปัจจัยในการพิจารณาความเสี่ยงของลูกค้า ประเภท ปัจจัยความเสี่ยงต่ำ

การกำหนดกลุ่มลูกค้าที่มีความเสี่ยงต่ำ จะช่วยลดภาระในการบริหารความเสี่ยงสำหรับผู้มีหน้าที่รายงาน ตั้งแต่ขั้นตอนแรกของการเริ่มสร้างความสัมพันธ์ แต่ปัจจัยที่จะพิจารณาความเสี่ยงต่ำ อาจต้องแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มลูกค้าความเสี่ยงต่ำที่สำนักงานได้กำหนดไว้โดยอ้างอิงจากผลการประเมินความเสี่ยงระดับประเทศ

กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มลูกค้าความเสี่ยงต่ำที่ ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม กำหนดขึ้นจากปัจจัยที่ผู้รายงานได้กำหนดในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดแนวทางไว้

ความแตกต่างของกลุ่มความเสี่ยงต่ำทั้ง 2 กลุ่มนี้ คือ กรณีที่ลูกค้ามาขอสร้างความสัมพันธ์ หากพบว่า ลูกค้าอยู่ในกลุ่มความเสี่ยงต่ำที่สำนักงานกำหนดไว้ ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม สามารถดำเนินการระบุตัวตนจากข้อมูลการแสดงตนโดยไม่จำเป็นต้องขอข้อมูลเพิ่มเติมในเชิงลึกของลูกค้า แต่หากเป็นลูกค้าอยู่ในกลุ่มที่ 2 ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม มีหน้าที่ในการดำเนินขั้นตอน การประเมินความเสี่ยงเบื้องต้นเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติม และมีหน้าที่ในการใช้ดุลยพินิจว่า จำเป็นต้องขอข้อมูลเพิ่มเติมหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

นอกจากนี้ ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ยังต้องกำหนดหลักเกณฑ์ในการปรับเปลี่ยนความเสี่ยง สำหรับลูกค้าที่เริ่มจากความเสี่ยงระดับต่ำ เพื่อที่จะหาแนวทางในการใช้ดุลยพินิจเพิ่มระดับความเสี่ยงของลูกค้าเมื่อพบข้อมูลเพิ่มเติมจากการดำเนินความสัมพันธ์ ดังจะอธิบายในลำดับต่อไป

2.1.3.1 ปัจจัยหรือลักษณะของลูกค้าที่มีความเสี่ยงต่ำที่สำนักงานกำหนด

ลักษณะของลูกค้าเสี่ยงต่ำในส่วนนี้ สำนักงานจะเป็นผู้ประกาศกำหนด ตามผลการประเมินความเสี่ยงระดับประเทศ ซึ่งเป็นข้อมูลที่แสดงว่า ลูกค้ากลุ่มใดที่ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมไม่จำต้องใช้ดุลยพินิจในการระบุตัวตน และจัดระดับความเสี่ยงตามกระบวนการปกติ เพราะข้อมูลในส่วนนี้

ได้รับการรับรองว่า เป็นข้อมูลที่มีความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายในระดับต่ำ แต่หากผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องการนำลูกค้ากลุ่มนี้ เข้าสู่กระบวนการตรวจสอบเพื่อระบุตัวตนและบริหารความเสี่ยงอย่างขั้นตอนลูกค้าทั่วไป ก็ย่อมทำได้ ไม่มีข้อบัญญัติห้ามไว้ การประกาศข้อมูลลูกค้ากลุ่มนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อลดภาระในการดำเนินกระบวนการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าของผู้รายงาน มิได้มีวัตถุประสงค์ออกเป็นข้อบังคับหรือข้อห้าม

ตามผลการวิเคราะห์และประเมินผลความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ด้วยเหตุผลด้านความเข้มแข็งในการกำกับดูแลก็ดี เหตุผลด้านประสิทธิภาพของระบบตรวจสอบภายในองค์กรก็ดี เหตุผลด้านโอกาสในการเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือฟอกเงินก็ดี พบว่า ลูกค้าที่อยู่ในกลุ่มดังต่อไปนี้ มีความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายในระดับต่ำ

(1) ลูกค้าที่เป็นรัฐบาล ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

(2) ลูกค้าที่เป็นมูลนิธิชัยพัฒนา มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ มูลนิธิสายใจไทย

(3) ลูกค้าที่เป็นสถาบันการเงิน ดังต่อไปนี้

(3.1) ธนาคารแห่งประเทศไทยตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทย และธนาคารตามที่ได้มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ

(3.2) ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน

(3.3) บริษัทบริหารสินทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์

(3.4) นิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามกฎหมายว่าด้วยสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

(3.5) นิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจการซื้อขายล่วงหน้าตามกฎหมายว่าด้วยการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า

(3.6) บริษัทหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

(3.7) บริษัทประกันวินาศภัยตามกฎหมายว่าด้วยการประกันวินาศภัยและบริษัทประกันชีวิตตามกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิต

(3.8) นิติบุคคลเฉพาะกิจตามกฎหมายว่าด้วยนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์

(6) กรณีลูกค้าต่างประเทศ ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม อาจพิจารณาให้ ลูกค้าที่มีลักษณะตามข้อ (1) (3) (4) และ (5) ซึ่งมีสัญชาติอื่นหรือตั้งอยู่ในต่างประเทศ เป็นลูกค้าที่มีความเสี่ยงต่ำก็ได้ หากมีมาตรการหรือกระบวนการที่น่าเชื่อถือในการตรวจสอบได้ว่า ลูกค้าดังกล่าว (กรณีที่ลูกค้าเป็นรัฐบาลหรือตัวแทนของประเทศใดประเทศหนึ่ง) ได้รับการประเมินจากคณะกรรมการ Financial Action Task Force หรือคณะกรรมการอื่นที่ได้รับอำนาจจากคณะกรรมการดังกล่าว ว่ามีการปฏิบัติตามมาตรฐานสากลด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายที่สอดคล้องกับข้อแนะนำ FATF (ไม่อยู่ในกลุ่มประเทศที่ต้องเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด) หรือ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลหรือหน่วยงานที่น่าเชื่อถือในการกำกับดูแลตามมาตรการด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายของประเทศดังกล่าว ทั้งนี้ ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องดำเนินการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของลูกค้ากลุ่มดังกล่าว อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มั่นใจว่า ลูกค้ายังควรได้รับการจัดไว้ในความเสี่ยงระดับต่ำ

นอกจากกลุ่มลูกค้าแล้ว สำนักงานยังได้ประกาศกำหนดให้ผลิตภัณฑ์หรือบริการบางประเภทเป็นผลิตภัณฑ์และบริการที่มีความเสี่ยงต่ำ ได้แก่

(1) การประกันวินาศภัย

(2) การประกันชีวิตแบบการประกันภัยกลุ่มและประกันชีวิตแบบจ่ายกรณีเดียวเมื่อผู้เอาประกันเสียชีวิต

(3) การประกันแบบกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ของลูกจ้างหรือเพื่อเยียวยาความเสียหาย

(4) ผลิตภัณฑ์ทางการเงินสำหรับผู้ยากไร้ซึ่งรัฐเป็นผู้สนับสนุน และมีการจำกัดวงเงินสำหรับลูกค้าแต่ละราย

การที่จะกำหนดให้ลูกค้าที่ใช้ผลิตภัณฑ์และบริการข้างต้น เป็นลูกค้าที่มีความเสี่ยงต่ำตามหัวข้อนี้ ต้องแน่ใจว่า ลูกค้าดังกล่าวไม่ได้ทำธุรกรรมกับผลิตภัณฑ์หรือบริการอื่นๆที่ไม่อยู่ในกลุ่มผลิตภัณฑ์และบริการ และไม่มีลักษณะหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงสูงด้วย

2.1.3.2 ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมอาจกำหนดให้ผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงินที่ตนให้บริการเป็นผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงินที่มีความเสี่ยงต่ำ
โดยอาจคำนึงถึงข้อพิจารณา ดังต่อไปนี้

(1) ผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงินที่ก่อให้เกิดภาระผูกพันในการชำระหนี้

(2) ผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงินที่ไม่สามารถแลกเปลี่ยนเป็นเงินสดหรือถอนหรือคืนเป็นเงินสดได้ในระยะเวลาอันสั้น

(3) ผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงินที่ไม่ใช่บริการข้ามประเทศและไม่เกิดมูลค่าในต่างประเทศ

(4) ผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงินที่ไม่สามารถโอนมูลค่าให้แก่ผู้อื่นได้ หรือโอนได้แต่มีการกำหนดเงื่อนไขและกระบวนการที่ซับซ้อน

(5) ผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงินที่ได้รับการจำกัดวงเงินไว้ในมูลค่าและจำนวนครั้งในการครอบครองหรือการใช้บริการ ทำให้ไม่สามารถสะสมมูลค่าเงินได้เป็นจำนวนมากหรือโอนหรือเปลี่ยนมือได้อย่างรวดเร็ว

2.1.3.3 แนวทางที่ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม สามารถพิจารณากำหนดปัจจัยความเสี่ยงต่ำเอง

นอกจากข้อมูลปัจจัยความเสี่ยงต่ำที่สำนักงานได้ประกาศกำหนดตามผลการประเมินระดับประเทศแล้ว ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม อาจพิจารณากำหนดปัจจัยความเสี่ยงต่ำสำหรับลูกค้าได้เองแต่~~ต้องไม่ขัดกับแนวทางดังต่อไปนี้~~ เช่น

(1) ลูกค้าไม่มีปัจจัยอื่น ๆ ให้พิจารณาว่า น่าจะมีความเสี่ยงในระดับสูง(ดูข้อ 2.1.2 การกำหนดปัจจัยในการพิจารณาความเสี่ยงของลูกค้า ประเภท ปัจจัยความเสี่ยงสูง)

(2) ลูกค้ามีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจหรือทำธุรกรรมหรือมีความเคลื่อนไหวทางการเงินที่มีมูลค่าและจำนวนความถี่ในการใช้บริการต่ำ

~~(3) ลูกค้าใช้บริการทางการเงินหรือผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่มีความเสี่ยงด้านการฟอกเงินหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายต่ำเท่านั้น~~

(4) ลูกค้าไม่มีพฤติกรรมที่ผิดปกติหรือไม่เคยมีพฤติกรรมที่นำไปสู่การรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

ทั้งนี้ ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม จะต้องกำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงระดับความเสี่ยงของลูกค้า หากลูกค้าไม่ได้อยู่ในเงื่อนไขที่พิจารณาสำหรับความเสี่ยงต่ำอีกต่อไป

2.2 แนวทางในการใช้ดุลยพินิจประเมินความเสี่ยงของลูกค้า

เช่นเดียวกันกับการกำหนดแนวทางการใช้ดุลยพินิจสำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการใช้ดุลยพินิจนั้นตอนการประเมินผลเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมจากลูกค้าในขั้นตอนหลังจากลูกค้าแสดงตน เพื่อจะดำเนินการระบุตัวตนได้อย่างเหมาะสม ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องกำหนดแนวทางในการใช้ดุลยพินิจให้ชัดเจน

ในขั้นตอนการจัดระดับความเสี่ยงของลูกค้า เพราะขั้นตอนนี้ จะมีผลระยะยาวกับลูกค้าในเรื่องการกำหนดความเข้มข้นในการตรวจสอบความเคลื่อนไหวทางการเงินหรือในการทำธุรกรรม

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องกำหนดแนวทางในการพิจารณาจัดระดับความเสี่ยงโดยกำหนดปัจจัยในการพิจารณาความเสี่ยงอย่างเคร่งครัด แต่กำหนดอำนาจในการใช้ดุลยพินิจกำหนดระดับความเสี่ยงอย่างยืดหยุ่น เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ดุลยพินิจจากการวิเคราะห์ข้อมูลรอบด้านของลูกค้าในการกำหนดระดับความเสี่ยงในกรณีที่ลูกค้ารายหนึ่งๆ มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ทั้งปัจจัยที่ทำให้มีความเสี่ยงต่ำ และปัจจัยที่มีความเสี่ยงสูงซึ่งทำให้ต้องมีการพิจารณาข้อมูลอื่นๆ หรือมีข้อยุติในการประเมินโดยใช้ดุลยพินิจของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

<u>ตัวอย่าง</u>

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องกำหนดมาตรการ/แนวทางปฏิบัติ/หลักเกณฑ์ภายใน สำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความเสี่ยงของลูกค้าซึ่งผ่านขั้นตอนการระบุตัวตนแล้ว และต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นพร้อมกับการอนุมัติรับลูกค้า ดังนี้

<u>ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนการตรวจสอบผลการระบุตัวตน</u> เมื่อลูกค้าได้ให้ข้อมูลการแสดงตนและผ่านขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมแล้ว บุคลากรที่เกี่ยวข้องต้องมั่นใจว่า ลูกค้าได้รับการตรวจสอบข้อมูลในขั้นตอนระบุตัวตนครบถ้วน โดยเฉพาะลูกค้านิติบุคคลหรือบุคคลที่มีการตกลงกันทางกฎหมาย ที่มีองค์ประกอบที่ต้องตรวจสอบมากกว่าลูกค้าบุคคลธรรมดา (ในขั้นตอนนี้ ลูกค้าจะต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบเกี่ยวกับปัจจัยความเสี่ยงด้านผลิตภัณฑ์ บริการ และช่องทางการใช้บริการมาบ้างแล้ว)

<u>ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงสำหรับลูกค้าที่ไม่ต้องขอข้อมูลเพิ่มเติม</u>

กรณีที่ลูกค้าได้รับผลจากการประเมินเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติม(ในขั้นตอนก่อนการระบุตัวตน) ว่าไม่ต้องให้ข้อมูลเพิ่มเติมเนื่องจากมีความเสี่ยงเบื้องต้นในระดับต่ำ ไม่ว่าจะด้วยเหตุที่ลูกค้าแสดงข้อมูลในขั้นการแสดงตนว่า เป็นองค์กรที่อยู่ในกลุ่มความเสี่ยงต่ำตามประกาศสำนักงาน ปปง. หรือด้วยเหตุที่ลูกค้ามีลักษณะตรงตามปัจจัยการพิจารณาที่ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม กำหนดไว้ในมาตรการ/แนวทาง/หลักเกณฑ์ของตน <u>บุคลากรที่เกี่ยวข้องอาจพิจารณาให้ลูกค้ามีระดับความเสี่ยงต่ำ เว้นแต่ พบว่า ลูกค้ามีปัจจัยเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงสูง</u> เช่น ลูกค้าบุคคลธรรมดามิได้แจ้งในข้อมูลการแสดงตนว่าเป็น บุคคลที่มีสถานภาพทางการเมือง แต่เมื่อตรวจสอบแบบสอบถามหรือแบบกรอกข้อมูล พบว่า ลูกค้าเลือกระบุในช่อง “เคยแสดงรายงานบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อหน่วยงานของรัฐ เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง” ซึ่งทำให้ทราบว่า ลูกค้าอยู่ในกลุ่ม บุคคลที่มีสถานภาพทางการเมือง (บุคคลใกล้ชิด) บุคลากรผู้พิจารณาต้องกำหนดให้ลูกค้าอยู่ในระดับที่เสี่ยงสูง แม้ว่าลูกค้าจะมีปัจจัยความเสี่ยงต่ำประกอบอยู่หลายปัจจัยก็ตาม

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงสำหรับลูกค้าที่ต้องขอข้อมูลเพิ่มเติม

กรณีที่ลูกค้าได้รับผลจากการประเมินเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติม(ในขั้นตอนก่อนการระบุตัวตน) ว่าต้องขอข้อมูลเพิ่มเติม บุคลากรที่เกี่ยวข้องต้องตรวจสอบข้อมูลที่เพิ่มเติมจากขั้นตอนดังกล่าว อาทิ ข้อมูลสถานประกอบการของลูกค้าบุคคลธรรมดาที่แจ้งว่าเป็นเจ้าของธุรกิจ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้รับประโยชน์ที่แท้จริงของลูกค้าซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับสถานภาพทางการเมือง เป็นต้น และเชื่อมโยงข้อมูลลูกค้าทั้งหมดกับปัจจัยเสี่ยงตามผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม กำหนดไว้ในมาตรการ/แนวทาง/หลักเกณฑ์ของตน ซึ่งลูกค้ากลุ่มนี้อาจได้รับการพิจารณาอยู่ในความเสี่ยงต่ำก็ได้ หากพบว่า ไม่มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยความเสี่ยงสูงที่ไม่ต้องใช้ดุลยพินิจ (เช่น ปัจจัยเรื่องความเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรง ปัจจัยเรื่องบุคคลที่มีสถานภาพทางการเมือง ปัจจัยเรื่องความเสี่ยงตามสถานการณ์ต่างๆ เป็นต้น)

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนการพิจารณากรณีลูกค้ามีปัจจัยเสี่ยงที่หลากหลาย

กรณีที่พบว่า ลูกค้ามีข้อมูลที่ตรงกับปัจจัยความเสี่ยงทั้งใน ความเสี่ยงต่ำและความเสี่ยงสูงรวมอยู่ด้วยกัน ต้องพิจารณาถึงสัดส่วนความเสี่ยงที่จะใช้เป็นเกณฑ์หลักในการพิจารณา ดังต่อไปนี้

ลูกค้าบุคคลธรรมดา มีปัจจัยเสี่ยงสูงเกี่ยวกับแหล่งที่มาหรือรายได้ และเรื่องประเภทบริการ แต่ก็มีปัจจัยเสียงต่ำเรื่องวงเงินการทำธุรกรรมอยู่ด้วย ให้ดุลยพินิจโดยพิจารณาสัดส่วนความเสี่ยง

เช่น ลูกค้าทำงานรับจ้างในประเทศที่มีความเสี่ยงสูงและใช้บริการโอนเงินข้ามประเทศ แต่ทำธุรกรรมในวงเงินที่ต่ำ น้อยกว่าห้าหมื่นบาทต่อครั้งต่อเดือน ให้พิจารณาว่า สัดส่วนความเสี่ยงต่ำอาจมีโอกาสเปลี่ยนแปลงได้สูงกว่า การเปลี่ยนแปลงของปัจจัยความเสี่ยงสูง กล่าวคือ ลูกค้ามีโอกาสมากที่จะทำธุรกรรมในวงเงินที่สูงขึ้น แต่มีโอกาสน้อยที่จะเปลี่ยนแหล่งรายได้และประเภทบริการ ทำให้ลูกค้ามีสัดส่วนปัจจัยความเสี่ยงสูงมากกว่าความเสี่ยงต่ำ แต่ในข้อเท็จจริงที่เริ่มความสัมพันธ์ ลูกค้าแจ้งความประสงค์ทำธุรกรรมในวงเงิน 30,000 บาทต่อครั้งต่อเดือน วัตถุประสงค์เพื่อรายจ่ายในครอบครัวในประเทศไทย ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม อนุญาตให้บุคลากรใช้ดุลยพินิจได้ สองทางคือ

- ทางที่หนึ่ง กำหนดระดับความเสี่ยงของลูกค้าเป็นความเสี่ยงต่ำและกำหนดวงเงินปรับความเสี่ยงไว้ที่ร้อยละ 50 (หมายถึง หากลูกค้าทำธุรกรรมเกินกว่าจำนวนที่ทำอยู่ประจำ ร้อยละ 50 ให้ปรับความเสี่ยงลูกค้าเป็น ระดับความเสี่ยงกลางหรือสูง เป็นต้น) หรือทางที่สอง

- ทางที่สอง กำหนดระดับความเสี่ยงของลูกค้าเป็นความเสี่ยงกลางหรือสูง (ขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ภายในของผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม) และกำหนดเงื่อนไขเพื่อปรับลดความเสี่ยงในขั้นต้น (เช่น หากลูกค้าดังกล่าวทำธุรกรรมในวงเงินปกติตลอดระยะเวลา 12 เดือน จะดำเนินการปรับลดความเสี่ยงเป็นระดับความเสี่ยงต่ำ เป็นต้น)

กรณีการใช้ดุลยพินิจในข้อเท็จจริงอื่นๆ.....

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นตอนการอนุมัติผลการประเมินความเสี่ยงของลูกค้า ~~ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมควรกำหนดกระบวนการกลั่นกรองการใช้ดุลยพินิจของบุคลากรที่ประเมินความเสี่ยงอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งอาจกำหนดเฉพาะเมื่อลูกค้าได้รับการประเมินความเสี่ยงระดับกลาง หรือระดับสูงก็ได้ เพื่อเป็นการตรวจทานการประเมินความเสี่ยงซึ่งมีการใช้ดุลยพินิจประกอบด้วย กระบวนการกลั่นกรองนี้ อาจหมายถึงการให้บุคลากรที่มีตำแหน่งสูงขึ้น หรือระดับบริหาร เป็นผู้ตรวจสอบอีกครั้งก็ได้ แก้ไข~~

ขั้นตอนที่ 6 ขั้นตอนการอนุมัติรับสูงค้าที่มีความเสี่ยงสูง ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องกำหนดกระบวนการอนุมัติรับลูกค้าสำหรับกลุ่มลูกค้าเสี่ยงสูง โดยแต่งตั้งผู้บริหารหรือคณะทำงานที่มีผู้บริหารรวมอยู่ด้วย พิจารณาข้อมูลของลุกค้าก่อนลงนามอนุมัติสร้างความสัมพันธ์ เนื่องจากลูกค้าที่มีความเสี่ยงสูง มีโอกาสทำให้องค์กรของผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม เกิดความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายมากกว่าลูกค้าอื่นๆ อีกทั้งเพื่อที่ผู้บริหารจะได้รับทราบว่า ในขณะนั้น องค์กรมีสัดส่วนการรับลูกค้าที่มีความเสี่ยงสูงมากน้อยเพียงใด พึงเข้าใจว่า การที่ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม มีสัดส่วนลูกค้าที่มีความเสี่ยงสูงจำนวนมากเมื่อเทียบกับลูกค้าทั้งหมด ทำให้ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องเพิ่มภาระในการตรวจสอบและตรวจทานความเคลื่อนไหวทางการเงินและการทำธุรกรรมของลูกค้ากลุ่มดังกล่าวอย่างเคร่งครัด และมีโอกาสเสี่ยงเป็นแหล่งฟอกเงินและสนับสนุนทางการเงินมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 7 ขั้นตอนการพิจารณาเพื่อปฏิเสธความสัมพันธ์กับลูกค้า ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมควรกำหนดกระบวนการในการพิจารณาและอนุมัติจากผู้บริหาร กรณีที่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ประเมินว่า การรับลูกค้ารายหนึ่งรายใด จะทำให้องค์กรเกิดความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายเป็นอย่างมาก เกินกว่าจะรับความเสี่ยงดังกล่าวได้ จึงพิจารณาให้ปฏิเสธความสัมพันธ์ ซึ่งต้องหมายความว่า บุคลากรพบข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่เพียงพอจะสงสัยว่า ลูกค้ารายดังกล่าว อาจเกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย หรือความผิดมูลฐาน ดังนั้น จำเป็นต้องแต่งตั้งให้ผู้บริหารหรือคณะทำงานที่มีผู้บริหารรวมอยู่ด้วย พิจารณาและอนุมัติอีกชั้นหนึ่ง และต้องพิจารณาว่า ควรส่งรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อสำนักงานหรือไม่อีกด้วย

2.3 หลักการบริหารความเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการบริหารความเสี่ยงสำหรับลูกค้า หน้าที่ในการประเมินความเสี่ยงมิใช่ดำเนินการเพียงขั้นตอนอนุมัติรับลูกค้าเท่านั้น หากแต่ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต้องดำเนินการประเมินในขณะดำเนินความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับลูกค้า จนกว่าจะยุติความสัมพันธ์ ดังนั้น จึงต้องกำหนดมาตรการ/แนวปฏิบัติ หรือ หลักเกณฑ์ที่ชัดเจนรองรับการบริหารความเสี่ยงอย่างต่อเนื่องดังกล่าว โดยควรกำหนดมาตรการ/แนวปฏิบัติ หรือ หลักเกณฑ์ ในประเด็นต่อไปนี้

2.3.1 กำหนดให้การบริหารความเสี่ยงอย่างต่อเนื่องต้องสอดคล้องกับกระบวนการตรวจสอบความเคลื่อนไหวทางการเงินหรือการทำธุรกรรมของลูกค้า โดยต้องกำหนดหลักการให้ ผลการประเมินความเสี่ยงของลูกค้าแต่ละราย นำไปสู่การกำหนดความเข้มข้นในการตรวจสอบและตรวจทานความเคลื่อนไหวทางการเงินหรือการทำธุรกรรมของลูกค้ารายนั้นๆเสมอ ตามหลักการที่ว่า “กลุ่มลูกค้าที่ระดับความเสี่ยงสูง จะอยู่ในกระบวนการตรวจสอบและตรวจทานความเคลื่อนไหวทางการเงินหรือการทำธุรกรรมที่เข้มข้นมากกว่า กลุ่มลูกค้าที่ระดับความเสี่ยงต่ำ”

2.3.2 กำหนดให้การปรับปรุงข้อมูลลูกค้าให้เป็นปัจจุบัน เป็นส่วนสำคัญในการบริหารความเสี่ยง โดยต้องกำหนดให้มีการปรับปรุงความเสี่ยงเมื่อได้รับข้อมูลใหม่ๆจากลูกค้า ดังนั้น จึงต้องกำหนดกรอบการทำงานสำหรับการปรับปรุงข้อมูลของลูกค้าทุกกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ แต่อาจอยู่บนหลักการเดียวกันกับข้อ 2.3.1 กล่าวคือ การดำเนินการปรับปรุงข้อมูลสำหรับกลุ่มลูกค้าที่ระดับความเสี่ยงต่ำ จะช้ากว่า หรือมีความถี่น้อยกว่ากระบวนการปรับปรุงข้อมูลสำหรับ กลุ่มลูกค้าที่ระดับความเสี่ยงสูง ก็ได้

2.3.3 กำหนดให้มีการปรับปรุงความเสี่ยง ตามผลการตรวจสอบความเคลื่อนไหวทางการเงินหรือการทำธุรกรรม โดยต้องกำหนดเงื่อนไขหรือแบบแผนของผลการตรวจสอบความเคลื่อนไหวทางการเงินหรือการทำธุรกรรมของลูกค้า เพื่อเป็นหลักเกณฑ์ในการปรับปรุงความเสี่ยงสำหรับลูกค้า เช่น กำหนดร้อยละของวงเงินในการทำธุรกรรมในกรณีที่ลูกค้ามีความเคลื่อนไหวทางการเงินที่ต่างจากเดิม หรือกำหนดรูปแบบการทำธุรกรรมในกรณีที่ลูกค้ามีความเคลื่อนไหวในการทำธุรกรรมต่างไปจากเดิม ซึ่งควรมีหลักเกณฑ์เพื่อปรับลดระดับความเสี่ยงของลูกค้าและหลักเกณฑ์เพื่อปรับเพิ่มระดับความเสี่ยงของลูกค้า

หมายเหตุ : อาจจะกำหนดขั้นตอน/กระบวนการ ในการรายงานผู้บริหาร กรณีปรับปรุงลูกค้าที่มีการเปลี่ยนแปลงระดับความเสี่ยง

โดยต้องกำหนดขั้นตอน หรือวิธีปฏิบัติ เพื่อรายงานข้อมูลและผลการวิเคราะห์หรือประเมินและขออนุมัติ ต่อผู้บริหารหรือคณะทำงานที่มีผู้บริหารรวมอยู่ด้วย ในกรณีที่ลูกค้ามีระดับความเสี่ยงที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ผู้รายงานอาจกำหนดผู้บริหารที่มีตำแหน่งลดหลั่นกันตามความสำคัญของผลการประเมินได้ ~~เช่น กรณีที่มีการปรับปรุงลดระดับความเสี่ยง อาจกำหนดให้ผู้บริหารในระดับ..... เป็นผู้อนุมัติ ส่วนในกรณีที่มีการปรับปรุงเพิ่มระดับวามเสี่ยง อาจกำหนดให้ผู้บริหารในระดับสูงกว่า เป็นผู้อนุมัติ~~

2.3.5 ขั้นตอนการบันทึกข้อมูลการบริหารความเสี่ยง

ผู้รายงานควรกำหนดให้มีการบันทึกข้อมูลการปรับปรุงความเสี่ยงแต่ละครั้ง แต่ละรายไว้เป็นข้อมูลทางสถิติขององค์กรและเก็บรักษาไว้ให้มีสภาพพร้อมใช้งาน เพื่อในระยะยาวจะสามารถใช้เป็นปัจจัยในการตรวจสอบว่า มาตรการบริหารความเสี่ยงที่ใช้อยู่มีแนวโน้มให้เพิ่มปริมาณลูกค้าที่มีความเสี่ยงสูงมากขึ้นหรือไม่ ซึ่งอาจเป็นตัวชี้วัดให้มีการปรับปรุงมาตรการ/แนวปฏิบัติ/หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงขององค์กร

การบริหารความเสี่ยงด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายในระดับผู้ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ยังรวมถึง การตรวจสอบภายใน (AML/CFT Internal Audit) เฉพาะด้านการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ตั้งแต่ ขั้นตอนการรับลูกค้า ขั้นตอนการบริหารความเสี่ยง ขั้นตอนการตรวจสอบความเคลื่อนไหวของการดำเนินความสัมพันธ์ทางธุรกิจ ขั้นตอนการตรวจสอบข้อมูลพร้อมคำสั่งโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ขั้นตอนการตรวจสอบตัวแทนและการพึ่งพิงบุคคลที่สาม การกำกับดูแลสาขาหรือบริษัทในเครือ รวมถึงระบบการเก็บรักษาข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะได้กล่าวไว้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ การกำหนดนโยบาย การตรวจสอบข้อมูลพร้อมคำสั่งโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ การสร้างความสัมพันธ์กับตัวแทนและการพึ่งพาบุคคลที่สาม การกำกับดูแลสาขาและบริษัทในเครือ การรายงานธุรกรรมต่อสำนักงาน ต่อไป